

Izhaja vsak petek. Izdaja Časopisno-založniško podjetje »Primorski tisk« v Kopru. Naslov uredništva in uprave: Koper, Kidričeva 26/I, telefon 179. Posamezni izvod 10 din. Celoletna naročnina 500 din, polletna 250 din, četrtletna 130 din. Za inozemstvo znaša letna naročnina 1000 din ali 3,5 am. dolarja. Bančni račun 65-KB-1-181. Prilogo »Uradni vestnik okraja Koper« prejemajo naročniki brezplačno. Rokopisov ne vračamo.

Ob sprejemanju letošnjih občinskih družbenih planov in proračunov

Trdna gospodarska osnova

Te dni sprejemajo občinski ljudski odbori koprškega okraja družbene plane in proračune za letošnje leto. Zato ker bosta v marcu sprejeta zveznega družbenega plana in nova uredba o delitvi celotnega dohodka gospodarskih organizacij omogočila znatno povečanje stimulacije proizvajalcev na osnovi povečanja produktivnosti dela in izboljšanja gospodarjenja v podjetjih, je bilo nujno, da so občinski ljudski odbori letošnji družbeni plan in proračun sprejeli šele v maju.

»ZELENGORA« PRVIČ V PIRANSKEM PRISTANIŠČU

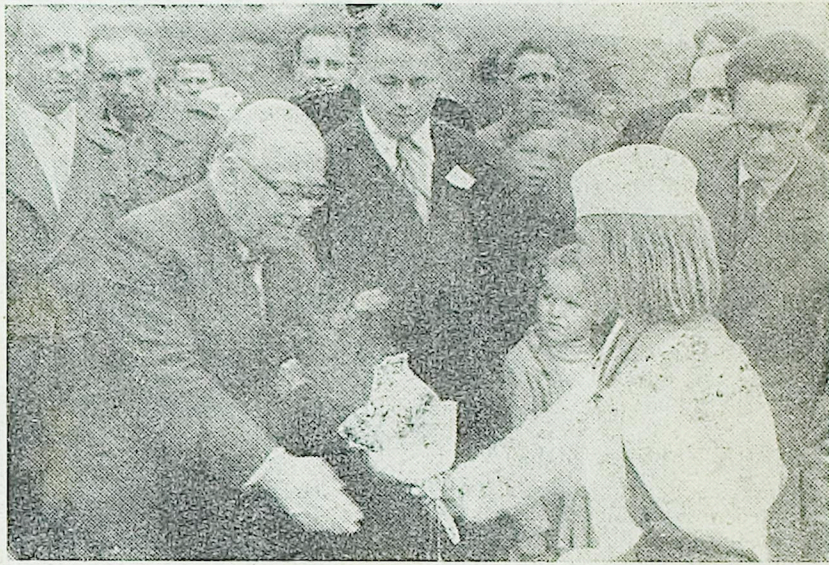

Na poti v Benetke, kjer naklada umetna gnojila za Daljni vzhod, se je v nedeljo pomudila v svojem domovinskem pristanišču Piranu velika tovorna ladja »Zelengora«. Ob tej priložnosti se je odela v galo, saj so ladjo obiskali in si jo ogledali ter se pogovorili s posadko številni gostje. Tako so bili na ladji v nedeljo dopoldne razen domačih predstavnikov Splošne plovlje z direktorjem Borisom Snudrlom ter predsednikoma delavskega sveta in upravnega odbora podjetja še državni sekretar v Izvršnem svetu LRS Niko Šilih, sekretar OK ZKS Koper Albin Jakopič-Kajtimir, predsednik koprškega OLO Albin Dujc, najvišji predstavniki sosednjih okrajev Pulja in Gorice, predsednik piranske občine Davorin Ferligoj in številni drugi gostje. Poveljnik »Zelengore« je goste zadržal na kosilu, ob tej priložnosti pa je predsednik Ferligoj poklonil ladji lepo umetniško sliko Pirana.

Na sliki: poveljnik »Zelengore« razlaga na premcu ladje zbranim gostom značilnosti tega plovnega objekta. V sredini je državni sekretar Niko Šilih, na skrajni levi pa tovariš Kajtimir.

Nekaj podrobnosti in največjih značilnosti iz družbenih planov in proračunov občin Postojna, Piran in Hrpolje preberite na straneh 3 in 4 današnje številke našega lista. Načrt občine Ilirska Bistrica smo že obravnavali v prejšnji številki, na plane ostalih občin našega okraja pa se bomo še povrnili v naslednjih številkah Slovenskega Jadrana.

Razveseljivo dejstvo je, da kažejo sprejeti družbeni plani in proračuni naših občin za letošnje leto na vztrajni dvig in napredek na vseh področjih, zlasti pa na velik gospodarski napredek, kar ima seveda neposreden vpliv na splošni življenjski položaj naših ljudi.

Pionirka izroča šopek cvetic in zahvalo vasi tovarišu Ivanu Regentu

S SPOMINSKE SVEČANOSTI V KNEŽAKU

Spomin na vas nas spremlja v nove dni

Na pivški planoti so v znani partizanski vasi Knežak ta torek svečano zaključili praznik ilirskobistriške občine. Ob grobnici osemnajstih neznanih padlih borcev so odkrili lep spomenik vsem padlim borcem in žrtvam fašizma, ki so tod in drugod po domovini ter v tujini izkrevavali v boju za svobodo. S Knežaka, sosednjih vasi ter iz Ilirske Bistrice in Pivke se je na svečanost zbralo nad 3000 ljudi. Svečanosti pa so se še razen sorodnikov padlih borcev udeležili tudi predsednik glavnega odbora Zveze »Svoboda« in prosvetnih društev Ivan Regent, podpredsednik okraja Franc Klobučar, narodni heroj Stane Semič-Daki, predsednik okrajnega odbora ZB Tone Ukmar, predsednika občin iz Ilirske Bistrice in Postojne Tone Guštinčič in

Jože Baša, nekateri spomeničarji in mnogi predstavniki političnih ter družbenih organizacij.

Ob zasrtrem spomeniku je na tribuni odprl svečanost predsednik krajevnega odbora ZB Jože Sedmak. Zgodovinski dogodek, ki ga občina vsako leto praznuje v spomin na najtežje dni domovinske vojne, je opisal sekretar

obč. komiteja ZKS Anton Dougan. Medtem ko je godba JLA iz Postojne igrala himno, so odkrili spomenik, sorodniki padlih borcev in zastopniki organizacij so ob njem nanizali številne vence, mladina pa priložila šopek cvetja. Vod je izstrelil častno salvo, mešani pevski zbor »Svoboda« (Nadaljevanje na 2. strani)

Praznik naše založbe

Preteklo soboto je praznovala ZALOŽBA LIPA v Kopru pomemben dan: dopoldne je o njenem delu in načrtih razpravljala založniški svet, popoldne pa je bila proslava ob izidu njene petdesete knjige — Mimi Malenškove življenjepisnega romana o Primožu Trubarju »PLAMENICA«.

Založniški svet pod vodstvom dr. Bogomirja Magajne je pregledal lansko knjižno žetev in izvajanje le-

tošnjega programa, razpravljaval o težavah, prodaji, stanju zalog in o nekaterih novih predlogih, ki jih je pripravilo uredništvo za sprejem v letošnji načrt in seznam izdaj prihodnjega leta.

Načrt za lansko leto je bil v glavnem izčrpan, čeprav so zaradi težav pri urejanju avtorizacije izpadla nekatera tuja dela. Nekaj prevodov bo izšlo iz istega vira kot letos: Vasca Pradolinija »JUNAK NAŠEGA ČASA«, Karla Čapka »STOPI-NJE« (Zgodbe iz enega in drugega žepa), Marjana Kozine poljudno delo »PRIBLIŽAJMO SE GLASBI« je že drugo leto v tiskarni in Ljubljani in bo dotiskano pred začetkom šolskega leta, Lojzeta Kovačiča novele »NA KONJU IN PEŠ« pa bodo v prodaji vsaj do pozne jeseni. Z deli, ki so izšla zaradi razmer v tiskarnah šele letos in imajo delno tudi letošnjo letnico, je izšlo iz lanskega programa 17 knjig (13 domačih del, vmes 2 pesniški zbirki, in 4 prevodi).

Program za letošnje leto predvideva nadaljnjo uspešno rast, saj se bo ob ugodnih pogojih številno izdaj (primeri z lansko knjižno produkcijo skoraj podvojilo). Založniški svet je prejel že na lanski jesenski seji 24 del, pogojno pa še nad 10 drugih predlogov. Tedaj je bilo objavljeno, da želi založba dobiti predvsem čimveč dobre izvirne domače proze z vojno ali povojno tematiko, za zadnjo sejo pa je značilno prav to, da je med predlogi največ domačih del.

Založniški svet je po presoji predlogov uredništva dopolnil letošnji načrt izdaj s pesniško

(Nadaljevanje na 7. strani)

ZMAGOVITO SLAVJE KMETIJSKEGA ZADRUŽNIŠTVA

Nad 8000 udeležencev v Marezigah

Na praznovanje kmečkega praznika v Marezigah minulo nedeljo popoldne je od vsepovsod privrela velika množica udeležencev — nad 8000 se jih je zbralo. Marezige še ne pomnijo takega slavlja. Kmečki praznik, ki ga je organizirala domača kmetijska zadruga ob sodelovanju OZZ in drugih zadrug, je bil povezan z javno kmečko radijsko oddajo, katero je pripravila koprška radijska postaja ob sodelovanju osebja matične postaje Radia Ljubljana.

Med številnimi gosti smo videli okrajnega sekretarja ZK Alberta Jakopiča-Kajtimira, predsednika OLO Albina Dujca, sekretarja OO SZDL Ivana Mavsarja, direktorja Radia Ljubljana Franceta Perovška in druge. Prireditelj je otvoril direktor Radia Koper Bojan Kardelj, za njim pa je tovariš Kajtimir govoril o nekaterih življenjskih vprašanjih, ki zadevajo nas vse. Iz njegovega izvajanja povzemamo naslednje misli:

»Tovariši in tovarišice, cenjeni gostje!

Dovolite mi, da se v imenu Okrajnega komiteja Zveze komunistov okraja Koper iskreno in toplo zahvalim za iniciativo, posebno pa za dobro voljo in pa za veliko prizadevanost, ki jo je pokazal kolektiv Radia

Ljubljana, kakor tudi kolektiv Radia Koper s tem, da nam je vsem skupaj pripravil ta prijetni popoldan. Pomembnost kulturno-prosvetne dejavnosti na naši vasi je izredno velikega pomena, kajti tudi naš kmetijski proizvajalec si želi poleg svojega truda-polnega dela, poleg krampa in motičke, ki ju vrti ves teden, prav tako še kaj drugega, prav tako si želi tudi prijetnega razvedrila in lepega kulturno-prosvetnega programa.

Vprašanje kulturno-prosvetne dejavnosti ob današnji priložnosti povezujem s to prireditvijo prav zaradi tega, ker imamo mnogokrat dokaj različnih glasov in kritike, posebno

v zvezi z našo mladino in njenim udejstvovanjem. Večkrat slišimo tudi zaskrbljujoče glasove, kaj bo s to našo mladino, pri vsem tem pa po navadi pozabljamo na dve stvari: prvič, da smo bili tudi mi sami nekoč mladi in drugič, da smo mnogokrat odgovorni tudi mi, ne pa sama mladina, če se dogodi, da posamezni mladi ljudje zaidejo na stranpota. Mi bi prav gotovo lahko s poglobljeno in razširjeno kulturno-prosvetno dejavnostjo na naši vasi, pravzaprav z večjim razvijanjem najrazličnejših vrst kulturno-prosvetne dejavnosti, Ljudske tehnike, telesne vzgoje itd., dali mladini vse tisto, kar si ona

želi. Za to imamo tudi vse materialne pogoje. Poglejmo samo naše lepe zadrugne domove z velikimi dvoranami in drugimi prostori, v katerih bi se lahko mladina izživljala, vzgajala in se strokovno usposabljala.

Tovarišice in tovariši! Ko mnogo slišimo in mnogo čitamo o nalogah, ki stojijo pred nami v zvezi z nadaljnjim razvijanjem našega kmetijskega zadrugništva, si prav gotovo ne moremo zamišljati modernega, naprednega socialističnega kmetijstva brez modernega in naprednega človeka, brez človeka, ki bo osvobojen vseh predsodkov in ki bo znal uporabljati

(Nadaljevanje na 7. strani)

Osemstisočglava množica na nedeljskem kmečkem slavlju v Marezigah

Sprejem POSVETU

POMEMBNA KONFERENCA

V Beogradu se je v sredo začela enajsta svetovna konferenca za energiko. Svečani otvoritvi so prisostvovali podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj, člani Zveznega izvršnega sveta Franc Leskošek in Milentije Popović, podpredsednik Zvezne ljudske skupščine Lidija Sentjurc, predsednik Zveze sindikatov Djuro Salaj, kakor tudi zastopniki diplomatskega zbora. Edvard Kardelj, ki je pokrovitelj konference, je pozdravil delegate in goste ter jim zaželel uspešno delo. Dejal je, da bo morala konferenca prispevati k zblizanju, razumevanju in sodelovanju med narodi. To sodelovanje je predvsem potrebno zato, je podčrtal Edvard Kardelj, da se prepreči izkoriščanje velikih rezultatov znanosti in tehnike za novo katastrofalno svetovno vojno. Ti uspehi morajo postati sredstvo za demokratično mednarodno sodelovanje. Podpredsednik Zveznega izvršnega sveta je poudaril, da so jugoslovanski narodi globoko zainteresirani na tem, da se uvrstijo pogoji za sodelovanje in mir v svetu v znamenju vsestranskega izkoriščanja materialnih virov, ki ga lahko zagotovi sodobni razvoj energije.

PIČLA ZMAGA ZOLIJA

Italijanski senat je izglasoval zaupnico novi Zolijevi vladi s pičlo večino glasov. Za Zolija so glasovali le demokristjani, monarhisti in neofašisti, to se pravi le skrajna desnica. Novi ministrski predsednik je zdaj v težavnem položaju. Moral je namreč požreti precej grenko pilulo, ko si je kot eden voditeljev italijanskega odporniškega gibanja zagotovil svoj obstoj z monarhističnimi in fašističnimi glasovi. Politični opazovalci menijo, da so Zolijevi vladi dnevi šteti, saj ima proti sebi strnjeno fronto socialistov, komunistov, socialnih demokratov in republikancev. Prvak italijanskih socialistov Nenni je takoj po izglasovanju zaupnice izjavil, da v takem položaju ne kaže Zoliju drugega kot odstopiti.

JUGOSLOVANSKO-NORVEŠKO SODELOVANJE

Državni tajnik za zunanje zadeve Koča Popović se že nekaj dni muči na prijateljskem obisku na Norveškem. Namen njegovega obiska je, utrditi prijateljstvo med obema deželama ter z norveškimi državniki izmenjati poglede na mednarodni politični položaj. Doslej se je Koča Popović razgovarjal z norveškim zunanjim ministrom Langejem in z voditelji norveške Delavske stranke. Z Langejem sta obravnavala predvsem vlogo malih dežel v boju za utrditev mira, za poglobitev zaupanja med narodi in za ublažitev napetosti v svetu. Razgovori z voditelji Delavske stranke pa so imeli namen še bolj utrditi sodelovanje med to vodilno norveško stranko ter SZDL.

HRUŠČEV SE ZAVZEMA ZA SODELOVANJE Z AMERIKO

Prvi tajnik centralnega komiteja sovjetske komunistične Partije Hruščev je dal te dni v intervjuju ameriški televiziji več pomembnih izjav. Med drugim je zatrdil, da Sovjetska zveza želi prijateljske odnose z ameriškim ljudstvom, treba pa je tudi normalizirati odnose med vsemi državami na svetu. V zvezi s tem je Hruščev predlagal ukinitve omejitev v trgovinskih izmenjavah ter izmenjavo kulturnih delegacij. Najpomembnejši njegov predlog pa je, da bi se hkrati umaknile ameriške čete iz Francije, Nemčije, Italije, Turčije in Grčije, sovjetske čete pa iz Nemčije, Poljske in Madžarske. Hruščev je precej govoril tudi o razorožitvi in dejal, da je Sovjetska zveza pripravljena zadovoljiti se s skromnimi ukrepi.

Izjave Hruščeva so naletele na močan odmev v ZDA. Stevilni politiki so izjavili, da jih je treba skrbno proučiti. Pri tem so pripomnili, da si sicer ni treba de-

lati iluzij, nepotrebno pa je tudi, da bi na te izjave gledali pristransko in z bojaznijo.

RAZŠIRJENE PRISTOJNOSTI

Jugoslovanski generalni konzulat v Trstu in italijanski generalni konzulat v Kopru sta razširila svojo teritorialno pristojnost na nekatere druge predele v Italiji odnosno v Jugoslaviji.

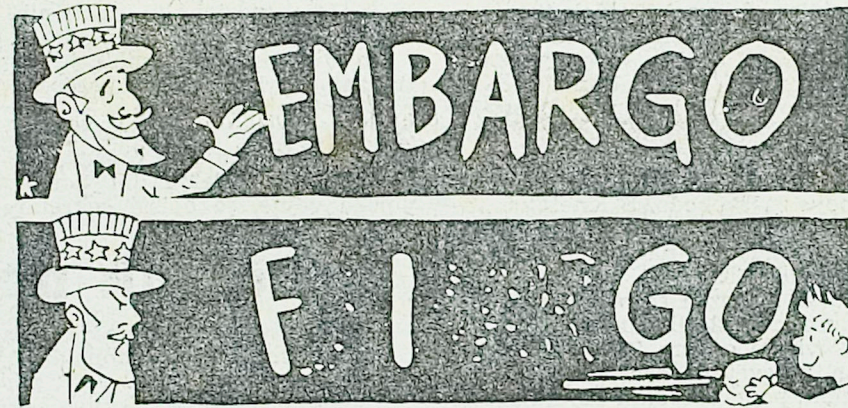
Novice s Tržaškega

Tržaški kovinarji se vneto pripravljajo na kongres svoje zveze, ki bo od 7. do 9. junija. Zavedajo se težke borbe, ki jih še čaka za uresničenje njihovih upravičenih zahtev za izboljšanje delovnih pogojev in mezd.

Po vseh slovenskih osnovnih in srednjih solah na Tržaškem so bile ob koncu šolskega leta zaključne šolske prireditve in razstave del, ki so dobro uspele predvsem v veliko zadovoljstvo staršev in vzgojiteljev.

V okviru proslave 100-letnice tržaških ladjedelnic in stoletnice smrti izumitelja ladijskega vijaka Reslja je bilo pretekli teden v Trstu zasedanje, posvečeno ladijski tehniki, ki so se ga udeležili najvišji predstavniki oblasti, tržaške industrije in gospodarskih ustanov.

Tržaške ladjedelnice so v 100 letih zgradile 1496 ladij in se močno uveljavile v svetu zaradi svoje izkušene delovne sile. Reselj, ki je bil po rodu Čeh, je služboval več let v naših krajih

POREDNI UČENEC

ZUNANJE POLITIČNI KOMENTAR JUGOPRESA

Zamenjane vloge v razgovorih o razorožitvi

Delegat ZDA, ki prisostvuje razgovorom o razorožitvi, Harold Stassen, je izjavil ob povratku v London, da ne bo nastopil z novim ameriškim predlogom prej, predno ne bodo z njim seznanjeni vsi zahodni zavezniki. V običajnih okoliščinah bi ta izjava predstavljala kurtuaznost, kateri ne bi bilo treba pripisovati resnejšega pomena. Medtem pa, če upoštevamo današnje zapletene odnose ne samo med Zpadom in Vzhodom, temveč tudi v samih krogih zahodnih zaveznikov, ki so bili izzvani z dogodki ob koncu lanskega in ob začetku letošnjega leta, je Stassenova obljuba resnejšega pomena.

Pred letom dni se Američani niso čudili obvezane, da svoje zaveznike seznanijo z novimi idejami o razorožitvi. Tako je bilo takrat, ko so se ameriška in sovjetska stališča o razorožitvi močno razlikovala, in ko so francoski in britanski predstavniki predlagali kompromise. V tistem času, ko je bil klasičnemu orožju dan pomembnejši poudarek kot je danes, so francosko-britanske akcije imele večjo politično težo. Danes pa, ko se je, kakor pravijo osnoval »atomski klub trojice«, to je združenje ZDA, Sovjetske zveze in Velike Britanije — dežel, ki za sedaj edine razpolagajo z atomsko in vodikovo bombo — je poudarek razgovorov o razorožitvi na jedrskem orožju. Ali z drugimi besedami: prevladujoča aktivnost Moskve in Washingtona, pa delno tudi Londona, ustvarja v teh novih pogojih pri nekaterih zahodnih državah dvom v uspeh sedanjih razgovorov o razorožitvi v Londonu, čeprav se od njih mnogo pričakuje.

Zanimivo je, da Francija, katere predstavniki so nekdanj pokazati pri reševanju vprašanja skrajno pohlevnost, sedaj pod novimi pogoji že sumijo in celo stopajo v opozicijo do možnosti realnosti osnove za razorožitev, ki bi jo Moskva in Washington sporazumno predlagala. Ta rezerviranost do sedanjih londonskih razgovorov ne prihaja iz želje, da bi se razoroževanje sabotiralo — kakor bi kdo to lahko tolmačil — pač pa izvira iz bojazni, da

Ob odkritju spomenika padlim borcem in žrtvam je govoril tudi Ivan Regent

Občinski praznik Ilirske Bistrice

(Nadaljevanje s 1. strani)
de» iz Il. Bistrice pa je pod vodstvom Marije Kirnove pel žalostinko.

Ko so položili okrog spomenika zadnje vence in cvetje, je spregovoril še tovariš Ivan Regent, rekoč med drugim:

»Spomenik, ki ga odkrivате vašim padlim, velja tistim vašim velikim ljudem, ki so padli v boju za dve ideji: za narod-

nostno samostojnost in za to, da bi nam omogočili graditev socializma. To sta dve tako silni ideji, da je vredno za nju umreti. Ta spomenik pa naj ne bo le v spomin na te velike in pogumne ljudi, ampak naj nam vedno kaže vzgled, kako je treba požrtvovalno delati, da bomo ustvarili lepo in srečno življenje.« V nadaljevanju svojega govora pa je tov. Regent povedal še nekaj besed o tem, kaj vse bo še treba storiti, da se bo naše kmetijstvo dvignilo iz zaostalosti in hkrati z napredujočo industrijo pomagalo, da bo delovnim ljudem čedalje lepše in lažje življenje.

Potlej pa so knežski pionirji pozdravili tov. Regenta in mu izročili sopek cvetja, nato pa izvajali deklamacijski in govorni nastop, medtem ko je mešani zbor »Svobode« spet zapel nekaj svečanih pesmi, igrali pa godbi JLA iz Postojne in gasilcev iz Il. Bistrice.

Pred spomenikom, ki je izdelan iz kraškega kamna in se čudovito lepo sklada s kraško gmajno, na kateri je padlo tudi tistih osemnajst neznanih borcev, so se nato začeli zvrščati ljudje, ki so prišli na svečanost. Na spomeniku so vklesane besede:

OBISK ITALIJANSKIH PARTIZANOV

V soboto, 1. junija so bili v Novi Gorici predstavniki Združenja italijanskih partizanov za Goriško pokrajino iz Gorice. S predstavniki okrajnega odbora Zveze borcev v Novi Gorici so se dogovorili, da bo skupina bivših italijanskih partizanov, ki so se borili v naših krajih, obiskala 29. in 30. junija nekatere teh krajev. Med drugim bodo obiskali Ajdovščino, Col, Crni vrh, Idrijo, Vojško, partizansko bolnico Franjo pri Cerknem ter Čepovan in Trnovo.

Politično delo italijanske manjšine

Prihodno nedeljo, 9. junija, bo v Izoli posvetovanje članov italijanskih kulturnih krožkov iz Kopra, Izole in Pirana. Obravnavali bodo gradivo s portoroškega okrajnega posvetovanja Socialistične zveze ter sklepali o nadaljnjih oblikah političnega udejstvovanja pripadnikov italijanske manjšine. Pričakujejo, da se bo nedeljskega posvetovanja udeležilo nad 200 članov omenjenih krožkov.

de: »Hvala vam, ki ste za nas izkravali, vaša žrtev je premagala viharje, pregnala noč nad domovino, zdaj nam prostosti sonce sij. Umrl ste, a v naših srcih tisočkrat živite. Spomin na vas nas spremlja kot zastava na poti v nove, srečne dni!« Za postavitev tega prelepega spomenika, ki tako monumentalno učinkuje vprav s svojo preprostostjo, so razen domačinov zbrali precejšen znesek tudi rojaki, ki žive v Ameriki.

Po lepi svečanosti pred spomenikom so krenili ljudje v vas in si v dvorani krajevnega urada ogledali dokumentarno urejeno razstavo iz let domovinske vojne in boja za svobodo. (a)

Nabavil bo

RUDARJI V SEČOVLJAH ZNOVA NA DELU

Poročali smo že o nesreči v rudniku črnega premoga v Sečovljah, ko je v aprilu zalila voda večji del rudnika. Ker je Državni zavarovalni zavod priznal škodo in že nakazal prvi plačilni obrok, so sečovljski rudarji začeli z obnovo. Rudnik dela sedaj kot podjetje v izgradnji in so možnosti, da bodo še do konca tega leta zopet obnovili izkop premoga. Menijo, da bodo dvignili letno proizvodnjo na 50.000 ton.

DIVAČA

Na zadnji seji Občinskega ljudskega odbora v Divači so Mizarskemu podjetju Senožeče odobrili 3.471.000 dinarjev investicijskega posojila, sezanskemu brivsko-frizerskemu salonu pa investicijsko posojilo v višini 600.000 dinarjev.

Mizarsko podjetje v Senožečah bo s tem posojilom lahko nabavilo več strojev in druge opreme ter uredilo sušilnico za les, brivsko-frizerski salon pa bo odprl poslovalnico v Divači. Odborniki divaške občine so na tej seji tudi obravnavali več gospodarskih vprašanj ter pristali na uvedbo posebnega krajevnega prispevka v delu na področju vasi Barka.

VENDAR ŽE

Investicijski kredit, ki ga je pred dnevi odobril ObLO v Divači brivsko-frizerskemu salonu iz Sežane, bo le uresničil dolgotrajno željo Divačanov, da bodo imeli brivsko-frizerski uslužnostni obrat in to tak, da bo ustrezal vsem zahtevam in potrebam Divačanov.

Potreba po takem lokalu je v Divači toliko večja, ker dosedanja brivnica ne more zadovoljiti potrebe prebivalstva in je tudi iz higienskih razlogov neprimerna. Razen že odobrenih investicij v višini 600.000 dinarjev, ki jih je dal ObLO, bo le-ta kril tudi stroške za adaptacijo prostorov za novi brivsko-frizerski salon ter oskrbel vodno instalacijo in kanalizacijo.

V NEDELJO V ŠKOCJAN

Ker vlada za prireditve v Matavunu ob Škocjanskih jamah, ki bodo v nedeljo, 9. junija, veliko zanimanje, je prireditveni odbor program te proslave v počastitev Dneva mladosti razširil. Tako bo po populadanskem telovadnem nastopu tudi srečolov z bogatimi dobitki, zvečer pa bo ljudsko rajanje.

Prireditve se bodo začele že ob 9. uri s parado mladine, v kateri bodo sodelovali tudi konjeniki iz Lipice, godba na pihalah DPD Svoboda iz Divače, Avto-moto društvo Divače, učenci šol divaške občine, člani TVD Partizan iz Divače in Lokev ter člani prostovoljnih gasilskih društev Divače, Lokev in Senožeč.

Ob tej priložnosti bo Škocjanska jama razsvetljena in si bodo lahko obiskovalci ogledali njene podzemeljske lepote pri električni razsvetljavi.

Ureja uredniški odbor. — Glavni urednik Stane Skrabar. — Odgovorni urednik Rastko Bradakša. — Za tisk odgovarja Franc Zdešar.

Na Postojnskem so temeljito pregledali in upoštevali vse možnosti

Na prvem mestu kmetijska proizvodnja

Razvoj gospodarstva postojnske občine je dosegel lani znaten napredek, čeprav so bile investicije v preteklem letu nasproti letu 1955 približno za 30% manjše. Kljub temu se je družbeni proizvod lani povečal za 70 milijonov dinarjev v primerjavi z letom 1955. To povečanje so v glavnem ustvarile investicije, ki so jih vložili v gospodarstvo na področju sedanje občine že v preteklih letih.

Letos bo znašal družbeni proizvod približno milijardo 195 milijonov dinarjev, od tega bo državni sektor ustvaril 886 milijonov dinarjev, privatni pa 309 milijonov dinarjev. Menijo, da bo letos znašal narodni dohodek na prebivalca 119.200 dinarjev, kar je za 12.000 dinarjev več kot lani. Povečanje narodnega dohodka bosta zlasti omogočila industrijska in obrtna proizvodnja ter povečani obseg uslužnostne dejavnosti.

Vrednost industrijske proizvodnje bo letos več kot 300 milijonov dinarjev

Zaradi ugodnejših razmer na domačem in tujem tržišču bo industrijska proizvodnja letos večja kot je bila v preteklih letih. Razen tega bo tudi izboljšanje kakovosti izdelkov in znižanje proizvodnih stroškov omogočilo nabavo novih strojev, predvsem v Tovarni mesnih izdelkov.

Ceprav je bila lani kmetijska proizvodnja postojnske občine nekoliko manjša od proizvodnje v letu 1955, pa je bila vendar nad petletnim povprečjem. V postojnski občini je bil v zadnjih letih znatno večji pridelek krompirja, kar je pripisati uspehom kmetijske pospeševalne službe in dobri kakovosti semen. Letošnji občinski družbeni plan predvideva, da bo proizvodnja na tem področju koprškega okraja enaka lanskeoletni, saj selekcija semen in živine, povečana uporaba umetnih gnojil in drugih agrotehničnih sredstev ter ukrepov ne more zmanjšati vrednosti kmetijske proizvodnje postojnske občine, kljub temu, da je letos zaradi vremenskih neprilic v maju utrpela za okrog 50 milijonov dinarjev škode.

Znatno se je povečalo, in to po prizadevanjih kmetijskih posestev in pospeševalnih odborov kmetijskih zadrug, število govedi sivojavne pasme. Da bi povečali kmetijsko proizvodnjo, pa bo treba še izboljšati pospeševalno službo pri KZ, povečati potrošnjo umetnih gnojil, vlagati več denarnih sredstev v kmetijstvo, v glavnem za selekcijo semen in poskusne nasade, treba bo pripraviti dokumentacijo za gradnjo skladišč za kmetijske proizvode in organizirati trgovino za promet s semeni. V postojnski občini bodo morali posvetiti vso pozornost napredku sadjarstva, ki zaenkrat ni na zadovoljivi stopnji. Nujna bo tudi rekonstrukcija mlekarne ter melioracija zamočvirjenih zemljišč.

Družbeni plan predvideva, da bodo letos posekali približno 36.500 m² lesa. Od tega odpade 24.200 m³ na posek v gozdovih splošnega ljudskega premoženja in 12.300 v gozdovih združnega in privatnega sektorja.

Občinski družbeni plan predvideva gradnjo 108 novih stanovanj ter adaptacijo stavbe nek-

IN ŠE V PIVKI

Tudi občinski ljudski odbor v Pivki je te dni prejel svoj družbeni plan in proračun. Le-ta predvidevata, da bodo letošnji dohodki občine znašali okrog 94 in pol milijona dinarjev. Družbeni plan med drugim predvideva povečanje industrijske in kmetijske proizvodnje.

Medtem ko bodo letos znatno povečani proračunski izdatki za kulturo in prosveto ter za zdravstvo in socialno skrbstvo, saj bodo dosegli 26 milijonov dinarjev, pa se bodo za poldrugi milijon dinarjev znižali izdatki za vzdrževanje občinske uprave.

Postojnska občina bo letos ustvarila več kot milijardo dinarjev družbenega proizvoda

danjega »Grand Hotela« za gozdarsko šolo. Skupni znesek vrednosti teh gradbenih del znaša po predračunu 380 milijonov dinarjev, od česar odpade 300 milijonov za gradnjo stanovanjskih stavb in 80 milijonov dinarjev za gozdarsko šolo.

Celokupni promet v trgovini je bil lani za 3% večji od prometa v letu 1955. Letos pa predvidevajo, da se bo povečal za 5% v primerjavi z lanskim letom. Medtem ko je bilo omenjeno povečanje v preteklem letu na račun trgovine na debelo, bo letos po-

večan promet v trgovini na drobno zaradi predvidenega povečanja kupne moči prebivalstva in povečanja števila domačih in tujih turistov.

Z ureditvijo hotela »Javornik«, restavracije »Jadran« in »Jamske restavracije« se bo gostinstvo v Postojni znatno izboljšalo, ter povečalo promet za 8,2%.

Občinski predračun predvideva 94.467.000 dinarjev dohodkov in prav toliko izdatkov, od tega pa je predvideno za negospodarske investicije več kot 18.000.000 dinarjev.

V PIRANSKI OBČINI POMEMBEN GOSPODARSKI NAPREDEK

Velika skrb razvoju turizma

Letošnji družbeni plan piranske občine med drugim predvideva, da se bo za 49% povečala vrednost družbenega proizvoda od vrednosti iz leta 1955. Na enega prebivalca pa se bo narodni dohodek dvignil na 24%, kar pomeni, da piranska občina postaja pomemben gospodarski činitelj našega okraja. Dejstvo je, da

ta občina ustvarja 20% vsega bruto dohodka koprškega okraja in bo njenih 15 največjih gospodarskih podjetij predvidoma ustvarilo 778 milijonov dinarjev dobička.

Piranska občina, ki ima zelo močno razširjeno gostinsko dejavnost, predvideva, da bodo njeni gostinski obrati imeli letos za

Letovišče Strunjan

skoraj 250 milijonov dinarjev prometa, obrtna in komunalna dejavnost pa več kot 500 milijonov dinarjev. Proračunski dohodki bodo znašali okrog 112 milijonov dinarjev, od teh pa bodo porabili 32% za zdravstvo, 28% za kulturo in prosveto, 12,6% za socialno skrbstvo itd.

Občinski investicijski sklad bo letos manjši od lanskega, zato pa bodo dobila podjetja več sredstev za formiranje skladov za prosto razpolaganje.

Za negospodarske investicije je določenih več kot 9 milijonov dinarjev, s katerimi pa ne bodo mogli kriti vseh potreb.

V koprski občini TEMELJITE PRIPRAVE

V koprski občini pa te dni razpravljajo zbori volivcev o ekonomskih ukrepih za sestavo letošnjega občinskega družbenega plana. Letošnji občinski družbeni plan predvideva med drugim nekaj olajšav za koprške gostinske obrate ter za koprsko Pralnico in kopalnico. Razen tega predvideva, da se bodo obrestni od osnovnih sredstev Rižanskega vodovoda, ki bi bile sicer vir investicijskega sklada občine, stekale v investicijski sklad tega podjetja za izboljšanje preskrbe prebivalstva z vodo.

NAŠ GOSPODARSKI KOMENTAR

Več blaga in večja potrošnja

Bližamo se prvi polovici letošnjega gospodarskega leta, ko bomo lahko polagali delni obračun do tedaj doseženih uspehov. Ti naj bi bili merilo za presojo uspehov, ki jih bomo dosegli letos.

Toda že sedaj, ko imamo za seboj prvih pet mesecev in ko so nam znani podatki za prve štiri mesece, lahko postavljamo neke trditve, ki so značilne za naš dosedanji letošnji razvoj in ki bodo vplivale tudi brez dvoma na nadaljnje gibanje v našem gospodarstvu. Dve taki ugotovitvi sta, da lahko stalno opazujemo dvig blagovnih skladov, to je vedno večjih zalog blaga na eni strani, na drugi strani pa tudi od meseca do meseca naraščajočo potrošnjo. S tem je seveda v zvezi tudi porast tako imenovanih denarnih ali kupnih skladov prebivalstva, ožje rečeno, njegovih dohodkov.

Blago, ki je namenjeno potrošnji, proizvaja v glavnem industrija, deloma pa tudi prihaja na trg iz uvoza. Vemo, da sta se oba vira letos zelo povečala in da kaže samo industrija v celoti do konca aprila porast za 21%, samo v aprilu pa 22%. Nad deset milijard je bilo določenih za uvoz potrošnega blaga, ki tako letos stalno doteka na naš trg. Zato lahko zabeležimo stalen porast zalog blaga v trgovini tako, da so se zaloge samo v trgovini na malo povečale za 6 milijard. Na drugi strani pa, kar moramo takoj in v tej zvezi omeniti, se cene industrijskih proizvodov niso dvignile in kažejo na stabilnost, saj so se v štirih mesecih dvignile komaj za eno točko. Pač pa vemo tudi iz dnevne prakse, da so se dvignile cene kmetijskih pridelkov, kar zlasti prizadene mestno in industrijsko prebivalstvo. Njihov dvig znaša v celoti 5% in je deloma, kot vemo, sezonskega značaja, deloma pa posledica nekaterih nezdružljivih pojavov v zvezi z izvozom (n. pr. cene mesu). Računati pa je, da se bo stanje v tem pogledu letos v mnogem izboljšalo. Letos je bilo namreč obdelanih največ površin po vojni, kar

bo v zvezi z raznimi agrotehničnimi ukrepi tudi dvignilo kmetijsko proizvodnjo. Tako bo povečana proizvodnja ugodno vplivala na cene in zlasti na zmanjšanje uvoza živil. Slednjič bo imelo tudi neposreden vpliv na zboljšanje gospodarskega stanja, ker nam bo ostalo več prostih deviz oziroma nam bo potrebna manjša pomoč.

V skladu s povečanimi zalogami blaga je v glavnem tudi povečan porast potrošnje. Ta se je v letošnjem letu doslej zelo povečala in to v vseh ozirih, to je za investicije, za materialne nabave iz proračunskih sredstev. Zlasti pa so se povečali skupni izdatki prebivalstva za nakup blaga in za usluge, to je tako imenovana individualna potrošnja. Dvig te potrošnje pomeni v bistvu dvig življenjske ravni in nas zato tudi to vprašanje najbolj zanima. Podatki namreč kažejo, da se je že doslej letos individualna potrošnja povečala in to celo preko predvidenih okvirov po družbenem načrtu. Za naprej kaže tendenco nadaljnega porasta. Porast potrošnje je v zvezi s povečanimi dohodki prebivalstva, deloma tudi v zvezi s potrošniškimi krediti. Ti so porasli namreč v času, o katerem govorimo, kar za 16,7 milijard v vsej državi (v Sloveniji le za ok. 600 milijonov).

Omenili smo povečanja investicijskih izdatkov, kar je v zvezi z gradnjami, kakor tudi povečanja proračunskih izdatkov za materialne nabave. Vsi ti elementi so vsekakor pozitiven znak, dokler se gibljejo v mejah pravih sorazmerij, ki jih je postavil v prvi vrsti naš družbeni načrt. Lahko pa zlasti preveliki investicijski in proračunski izdatki, če bi se večali v smeri kot se sedaj, ogroze postavljena sorazmerja in napore za ustvaritev ravnotežja v gospodarstvu. Temu pojavu seveda skrbno sledimo in kolikor bi zaradi njega lahko prišlo do motenj, tudi pripravljamo ukrepe, ki naj bi ublažili negativen učinek ustvarjenih nesorazmerij.

-dt-

VSE OKROG

morja

Po SPORAZUMU med Jugoslavijo in Italijo o nakupu investicijske opreme v Italiji v vrednosti 30 milijonov dolarjev je bil dosežen sporazum o dobavi ladijskih motorjev za ladjedelnico »Split« v vrednosti 3 milijarde 494 milijonov lir. Tudi ladjedelnica »3. maj« na Reki dobi za 3 milijarde 110 milijonov lir ladijskih motorjev.

LADJEDELNICA »TITO« v Kraljeviču je izročila Jugoslovanskemu rečnemu brodarstvu rečno pomorsko ladjo »Kolubara«, še letos pa bo ta ladjedelnica izdelala še dve enaki ladji. Vsaka izmed teh ladij bo imela 1000 ton nosilnosti in bo vozila iz Beograda po Donavi v Crno morje, od tam pa skozi Bospor in Dardanele do Aleksandrije. To bo prva rečno-pomorska proga, ki jo je uvedla naša trgovska mornarica po vojni, medtem ko Madžari že dalj časa vzdržujejo z ladjami povezavo Budimpešte z Aleksandrijo.

POVEČAL SE BO PLOVNI PARK SLOVENIJE

Združenje pomorskega brodarstva na Reki bo v kratkem obravnavalo razdelitev večjega števila pomožnih ladij Jugoslovanske vojne mornarice med interese — pomorska podjetja naše države. Gre za 34 plovnih objektov različnih tipov in velikosti, med katerimi so tudi ladje na parni pogon z nosilnostjo po 1500 ton, nekaj motornih ladij novejšje gradnje ter več parnih viačilcev.

Za razdelitev teh ladij se zanimajo tudi nekatera podjetja Slovenskega Primorja. Lahko pričakujemo, da bo povečanje plovne parka naše republike ugodno vplivalo ne samo na razvoj naše obalne plovbe, temveč tudi na razvoj slovenskih pristanišč.

MORSKI VALOVI

Srednja višina morskih valov doseže 3 do 4 m, najvišja 12 m. Izmerili so tudi že 15 m visoke valove. Najvišje so ugotovili v Indijskem oceanu. Dolžina valov znaša lahko 60 do 150 m, le redko prekašajo 200 m.

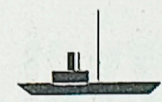
IZŠLA JE 4-5 STEVILKA

»POMORSTVA«

Na okroglo 60 straneh je izšla dvojna številka revije »Pomorstvo«, ki izhaja vsak mesec na Reki in objavlja razen hrvaških člankov tudi sestavke v slovenski besedi. V stalni rubriki »Iz Slovenskega Primorja« beremo nekaj sestavkov o koprskem pristanišču, zgodovino miljske ladjedelnice ter o delu Kluba pomorščakov LR Slovenije. Poseben sestavek v tej rubriki je posvečen kapitanu Vladimiru Stolfi. Med ostalim tekstom je sestavek izpod peresa Ruda Goljaka »Povečanje in modernizacija piranske ladjedelnice« in članek avtorja N. M. »Desetletnica Pomorske srednje šole v Piranu«. Oba članka sta bogato in okusno ilustrirana. Revija »Pomorstvo« je dobila svoje bralce tudi v Kopru, saj je bila razprodana v dveh dneh po izidu.

Naslednjo številko bi bilo treba naročiti v večji količini, da bo na razpolago tudi ljubiteljem pomorskega tiska, ki tokrat revije niso mogli nabaviti. M. G.

PLOVBA NAŠIH LADIJ

P/I »BIHAČ« je 4. junija priplul v New Orleans v ZDA, kjer naklada žito za Jugoslavijo.

P/I »DUBROVNIK« je 4. junija priplul v Jadransko morje z bombažem iz Ždanova.

M/I »GORENJSKA« je 29. maja plula skozi Suez na poti v Rangoon, kamor bo prispela predvidoma 19. junija.

P/I »GORICA« je 2. junija priplula v Ploče, kjer je naložila boksit za Severno Evropo.

P/I »KORNAT« je 4. junija priplul iz Narvika v Rotterdam.

P/I »LJUBLJANA« je 31. maja priplula v Porto Marghera. Po izkrcaju tovora je odplula v naše pristanišče Ploče, kjer bo naložila blago za Kontinent.

M/I »MARTIN KRAPAN« je 30. maja zapustil Ploče ter plove v Aleksandrijo in Rdeče morje.

P/I »NERETVA« je 31. maja priplula iz Casablance v Billingham.

P/I »POHORJE« je 4. junija priplula v Porto Marghera, kjer razklada tovor.

P/I »ROG« je 2. junija priplul iz Shanghaja v Hong Kong, kjer razklada tovor.

P/I »ZELENGORA« je bila 2. junija v Piranu, nato pa je odplula v Benetke, kjer naklada umetna gnojila za Kitajsko.

kako upravljamo

V OBČINI HRPELJE

NAGLO PO POTI NAPREDKA

KMETIJSTVO GLAVNA GOSPODARSKA PANOGA

Na območju hrpeljske občine pripada 60% prebivalstva kmečkemu stanu. Zato ustvarja kmetijska proizvodnja skoro polovico celotnega družbenega proizvoda. Podpredsednik OLO Koper Franc Klobučar, je ob sprejemanju družbenega plana in proračuna občine Hrpelje v razpravi poudaril potrebo po intenzivnejšem in načrtnem razvijanju ter krepitvi kmetijstva. Dejal je, da je v koprskem okraju skoraj 80% kmetijskih osnovnih sredstev last privatnega sektorja. Ta osnovna sredstva predstavljajo v glavnem zemljiške površine, ki pa doslej še niso bile dovolj izkoriščene. To je posledica številnih objektivnih vzrokov, kot so: dolgoletna okupacija, vojna itd. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da bi lahko krepkejša pobuda in učinkovitejša materialna pomoč v preteklih letih znatno izboljšala sedanje stanje. Po drugi strani pa je opaziti tudi delno konservativnost kmetov, ki še vedno čakajo, da jim bo država postavila gospodarske objekte in druge komunalne

Škofije

V nedeljo je Avto-moto društvo na Škofijah organiziralo ocenjevalno meddruštveno vožnjo, katere se je udeležilo 26 tekmovalcev, članov društva. V kategoriji do 175 cm si delita prvo in drugo mesto tov. Zdravko Hrvatin in Vladimir Bertok. V kategoriji nad 175 cm pa je zasedel prvo mesto Lado Pahor. Po končani vožnji je bila podelitev nagrad in priznanj. Prehodni pokal je darovala kmetijska zadruga, pokal za prvaka vožnje pa tovarna kjučavnic »Lama« Dekani.

Vsem devetim Avto-moto društvom v okraju so organizatorji ocenjevalne vožnje poslali pismena vabila za udeležbo, vendar se tekmovalci — značilno! — ni udeležilo nobeno društvo, niti iz najbližjega Kopra in Izole. Po dogovoru bi se po končani vožnji vsa društva udeležila praznovanja kmečkega praznika Slovenske Istre v Marzengah. P. A.

objekte ter kreditirala kmetijska dela.

Letos predvidevajo, da bo znašal celotni dohodek gospodarstva hrpeljske občine 1,246,288.000 dinarjev. Družbeni proizvod pa je ocenjen na več kot 438 milijonov dinarjev, to je približno 56.000 dinarjev na prebivalca, medtem ko bo narodni dohodek na enega prebivalca znašal skoraj 53.000 dinarjev, kar je za več kot 28% v primerjavi z lanskim letom.

Pri ustvarjanju celotnega družbenega proizvoda so posamezne panoge gospodarstva v hrpeljski občini udeležene tako: industrija 9,5%, kmetijstvo z 49,5%, kmetijske zadruge z 12,5%, gradbeništvo s 16%, trgovina z 1%, gostinstvo s 3,5% in obrt z 8%.

O TEM PA VELJA RAZMISLITI

Kmetijske zadruge v hrpeljski občini so postale več ali manj kombinati trgovske, gostinske in obrtne dejavnosti. Čeprav so nekatere prikazale v lanskoletnem poslovanju izgubo, v teh dejavnostih še vedno vztrajajo na vzdrževanju nerentabilnih obratov in morajo za kritje izgub koristiti dobiček ustvarjen pri odkupu kmetijskih proizvodov. Zato bo potrebno, da tudi v hrpeljski občini tiste kmetijske zadruge, ki posvečajo več pozornosti nekmetijski dejavnosti, razmislijo o nalogah, ki jih imajo kmetijske zadruge v izvajanju naše gospodarske politike. Prav bi bilo, da bi zadruge prevzele pobudo za temeljite obdelavo kmetijskih površin brez ozira na sektor lastništva. Bolj se morajo zanimati za načrtno koriščenje kreditov, ki so namenjeni pospeševanju kmetijstva in med drugim tudi prevzeti skrb, da bi kmetovalci dobili dovolj agrotehničnih sredstev. Zlasti pa je dolžnost kmetijskih zadrug, da rešijo vprašanje odkupa vseh viškov kmetijske proizvodnje ter jim določijo ceno, ki bo za proizvajalca stimulatívna. Kmetijske zadruge morajo opustiti lov za dobičkom, uvedi morajo v svoje poslovanje delovno disciplino, se preusmeriti na pospeševanje kmetijstva, trgovino, obrt in gostinstvo pa prepustiti osamosvojitvi.

VREDNOST GRADBENIH INVESTICIJ JE PREDVIDENA NA 303 MILIJONE DINARJEV

V tem znesku so vračunana lastna in tuja investicijska sredstva, od katerih odpade samo na gradnjo nove ceste na sektorju Kozina—Petrinje 148 milijonov dinarjev, na gradnjo dveh petstanovanjskih blokov 33 milijonov dinarjev, na ureditev gozdne ceste na Slavnik 4 milijone dinarjev, na gradnjo gozdarskega objekta tudi 4 milijone, na po-

gozdovalna dela približno 14 milijonov dinarjev, na rekonstrukcijska dela v obratu TOS v Hrpeljah 22 milijonov, za investicijske programe kmetijskih združenj 49 milijonov itd.

Obvezne dajatve bodo letos prinesle več kot 178 milijonov dinarjev, ki se bodo razdelile na razne zvezne, republiške, okrajne in občinske sklade in na sklade gospodarskih organizacij. Po novem sistemu razdelitve celotnega

PEREČ PROBLEM V TRGOVINSKI MREŽI

Pomanjkljiva preskrba

V preteklih mesecih smo mnogo razpravljali in tudi pisali o izboljšanju preskrbe, o večji izbiri blaga, o razširitvi trgovske mreže, da bi potrošniku lahko nudila vse ono, kar potrebuje v vsakdanjem življenju in da bi bile tudi cene primerne. Razumljivo je, da je skrb za trgovino z živili in gospodinjskimi potrebščinami ter z drugim blagom za široko potrošnjo na prvem mestu. Ne smemo pa pri tem pozabiti in omalovaževati trgovine z blagom, ki ga rabijo obrtna in gradbena podjetja, pa tudi več ali manj vsak potrošnik.

Obrtniki vseh strok se čisto pritožujejo, da ne morejo nabaviti blaga, ki ga rabijo za opravljanje obrtniških uslug. So primeri, ko morajo n. pr. koprski obrtniki potovati v Ljubljano ali na Reko, da si nabavijo potrebni material in zato pri izvrševanju obrtniških uslug vračunajo tako potne stroške, kakor tudi zamudo časa.

Obrtna zbornica za okraj Koper je zbrala podatke o blagu, ki ga obrtniki v obalnem področju najteže dobijo. Na najslabšem so mizarji, kovinarji, električarji in vodni instalaterji.

Težave imajo tudi obrtne delavnice v divjaški in hrpeljski občini, ker na tem področju ni poslovalnic, katere bi oskrbovale potrošnike z najosnovnejšimi predmeti. Na tem področju nam-

reč ni možno ob vsakem času kupiti žičnikov, vijakov, stekla, kita za okna, živega ali gašenega apna, raznih barv, lakov itd.

Zanimivo je tudi, da mnogokrat primanjkuje takšno blago, ki ga kovinska industrija našega okraja izdeluje v dovoljnih količinah in tudi v splošno priznani kakovosti. Ne moremo pa pri tem iti mimo ugotovitve, da so marsikdaj skladišča grosistov na koprskem področju dobro založena z nekim blagom, vendar pa ga morajo potrošniki iskati na tržišču izven okraja.

O teh in še mnogih drugih problemih v zvezi s pomanjkanjem blaga je razpravljal pred dnevi tudi odbor za organizacijo tržišča pri Trgovinski zbornici za okraj Koper. Ugotovitev, da je za takšno stanje kriva trgovin-

skala mreža, ker še vedno misli, da je le distributivni organ, je brez dvoma točna. Po drugi strani pa moramo reči, da predvsem trgovina na debelo in proizvodna podjetja vse premo popularizirajo svoje proizvode in se ne zanimajo za težnje tržišča. Dogaja se, da imamo v prometu več kot dovolj vijakov za lesno industrijo neke določene dimenzije, medtem ko drugih dimenzij ni moč dobiti. Taki primeri dajejo dovolj možnosti za upravičeno kritiko. Saj bi industrijska podjetja s tesnejšim sodelovanjem s trgovino, ta pa z obrtnimi podjetji in potrošniki lahko odpravila marsikatero negotovost. In rešitev tega vprašanja bi bila znaten prispevek k dvigu življenjske ravni nas vseh. J. Z.

SLOVENSKI AKADEMIJI ZNANOSTI IN UMETNOSTI IN UPRAVNEMU ODBORU ZAVODA POSTOJSKE JAME

Javno vprašanje

Pred meseci je na občnem zboru Okrajne turistične podzveze v Kopru prof. France Habe javno izjavil, da je lansko leto odnesel iz Postojnske jame nekaj človeških ribic neki jamar iz Nemčije, ki je bil pri nas na študiju. V izjavi je bilo rečeno, da so mu v Postojni poklonili te človeške ribice. V dokaz pa, kako znajo drugod po svetu ceniti takšno turistično atrakcijo, kakor so človeške ribice, je prof. Habe navedel, da so v tistem nemškem mestu, kamor je nemški jamar prinesel človeške ribice iz Postojne, ta dogodek slovesno praznovali, celo tako slovesno, da so tega nemškega jamarja, ko je dopotoval v svoje mesto, komaj pričakali in ga svečano sprejeli.

Naše uredništvo se je za stvar pozanimalo tudi v Postojni, zbralo nekaj podatkov o tej stvari in izvedelo s tem v zvezi nekatere zanimive podatke, ki jih za sedaj še ne želimo objaviti. Med drugim smo izvedeli, da so bile človeške ribice iz Postojnske jame po vsej verjetnosti prenešene v jezerce (Olmensee) nemške podzemne jame pri Rübenlandu v Harzu. Odprto pa ostane vsekakor vprašanje, kdo je dal dovoljenje za to, da se je v turistično škodo Postojne, Slovenije in Jugoslavije v zunanjem svetu med zelo redkimi pojavila še ena podzemna jama, ki sedaj z bombastično reklamo vabi mednarodne turiste, naj si pridejo v njihovo podzemsko jamo ogledat veliko redkost — človeške ribice. Po našem mnenju sta za to neocenljivo turistično škodo odgovorni lahko samo dve ustanovi: ali Zavod Postojnskih jam (tajnik upravnega odbora je našemu predstavniku izjavil, da o vsej stvari ne ve ničesar in da od njega sploh prvič sliši to zadevo o prenosu človeških ribic iz Postojne v Nemčijo) ali pa Inštitut za raziskovanje kraških jam v Postojni, ki tamkaj deluje kot Zavod Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani. Če tudi vodstvo omenjenega Inštituta še ničesar ne ve o tej zadevi, se postavlja nadaljnje vprašanje: kdo vendar in s čigavim dovoljenjem je »poklonil« človeške ribice tujemu državljanu?

Če tedaj niti upravni odbor Zavoda Postojnska jama niti Inštitut za raziskovanje kraških jam v Postojni ni dal svojega pristanka za to kratkovidno oškodovanje Postojnske jame, v imenu mnogih upravičeno ogorčenih ljudi v Postojni in okrajnem centru postavljamo obema navedenima zavodoma javno vprašanje, kaj mislita storiti, da bo stvar raziskana in velika turistična škoda popravljena. Prevladuje namreč mnenje, da je treba po poti uradne preiskave poiskati krivca, škodo pa po možnosti nadoknaditi na ta način, da bi — če so človeške ribice iz Postojnske jame brez vednosti za to pristojnega organa nezakonito odvzete in ilegalno odnešene čez mejo — zahtevali vrnitev te naše znamenite prirodne redkosti.

Spiro upravičeno ogorčenega javnega mnenja prosimo SAZU in upravni odbor Zavoda Postojnska jama za javno pojasnilo o tej zadevi. Uredništvo

PRED KONGRESOM DELAVSKIH SVETOV JUGOSLAVIJE

Razvoj delavskega samoupravljanja

Od leta 1952 dalje je imelo delavsko samoupravljanje velik vpliv tako na izgradnjo novega gospodarskega sistema kakor tudi na razvoj celotne državne in družbene ureditve.

Na osnovi splošnega zakona o ljudskih odborih iz leta 1952 so osnovali pri okrajnih in mestnih ljudskih odborih zbere proizvajalcev, ki skupno z okrajnimi zbori razpravljajo o vseh vprašanjih gospodarskega razvoja naše dežele. Ustavni zakon od 13. januarja 1953 je vskladal naš ustavni sistem s spremembami, ki so v tem času nastale, in utrdil načelo samoupravljanja proizvajalcev v gospodarstvu. Na osnovi ustavnega zakona so bili ustanovljeni tudi zbori proizvajalcev v republiških in v zvezni ljudski skupščini. Preko zborov proizvajalcev so delovni kolektivi v podjetjih in tudi drugi proizvajalci dobili pravico, da sodelujejo in odločajo o vprašanjih komunalne in širše družbene dejavnosti, prav tako pa tudi o ustvarjanju ter razdelitvi narodnega dohodka predvsem onega dela, ki je namenjen za kritje družbenih potreb.

Za nadaljnjo krepitev vloge delavskega samoupravljanja je posebno pomembno ustanavljanje zbornice in gospodarskih združenj. Njihova osnovna naloga je, da se ukvarjajo s pospeševanjem posameznih vej proizvodnje, da razvijajo kooperacijo in specializacijo med podjetji, da sodelujejo z državnimi oblastnimi organi pri sprejemanju gospodarskih predpisov in ukrepov ter da skrbijo za utrjevanje ter razvijanje dobrih odnosov med podjetji. Organe upravljanja zbornice in gospodarskih združenj sestavljajo predstavniki, ki jih izvolijo delavski sveti včlanjenih podjetij.

in organizacije dela v njih nimata pogojev za uveljavljanje načel delavskega samoupravljanja, je izkušnja pokazala, da je delavsko samoupravljanje ne samo možno, pač pa da lahko pospeši nadaljnji razvoj teh dveh pomembnih gospodarskih panog.

Izkušnje delavskega samoupravljanja v podjetjih so močno vplivale na razvoj upravljanja ustanov, tako na področju ljudskega zdravja, socialnega varstva, kakor tudi na področju šolstva, prosvete, kulture itd. Za razliko od delavskega samoupravljanja je v teh organizacijah prišlo do uveljavljanja načel družbenega upravljanja.

Nova komunalna ureditev, ki smo jo uvedli ob koncu leta 1955, je še bolj povežala delavsko samoupravljanje z drugimi oblikami družbenega upravljanja, najbolj pa s krajevno samoupravo v občini, ki je »osnovna politično-teritorialna organizacija samoupravljanja delavskega reda in osnovna družbeno-ekonomska skupnost državljanov na področju občine«.

Po vseh teh spremembah se je gospodarski in pravni položaj podjetij v osnovi spremenil. Ta niso bila več »državna gospodarska podjetja«, pač pa so postala osnovne organizacije socialističnega gospodarstva, zasnovane na družbeni lastnini nad proizvodnimi sredstvi in v samoupravljanju proizvajalcev. Pravice in dolžnosti državnih organov so omejene na reševanje splošnih vprašanj in pogojev organizacije ter poslovanja podjetij in to izključno na osnovi zakonskih in drugih pravnih predpisov, ki jih sprejemajo zakonodajni organi, razen tega pa tudi na nadzorovanje izvajanja teh predpisov. Družbene plane federacije, republike, okrajev in občin državni organi samo vsklajujejo, jih usmerjajo in uravnava splošni gospodarski razvoj ter pri tem utrjujejo gospodarske instrumente in mere za izvajanje naše ekonomske politike. (Nadaljevanje prihodnjic)

Ugo Foscolo G O M I L E

Dva nezapažena kulturna dogodka

Poslovenil Alojz Gradnik. Izdala Založba LIPA v Kopru. Bibliofska izdaja v 600 izvodih, od katerih je 100 numeriranih in nosijo prevajalčev podpis

Ugo Foscolo (1778—1828) je predhodnik italijanskih romantikov, ljudi, ki so s svojimi deli dokončno prebudili med širokimi množicami narodno zavest in tako dosti pripomogli k temu, da se je Apeninski polotok v 60 letih prejšnjega stoletja združil v enotno državo. Po literarnem prepričanju je pravzaprav klasicist in je obliko svojih del v celoti in vseskozi posnel po antiki, Pretrarcu in Danteju. Po senzacionalnih odkritjih ob Napoleonovem pohodu na Egipt so namreč začeli mrzlično iskati po grškem in latinskem svetu ter odkrili vrsto še nepoznatih stvaril. Zlasti iz grške kulture; tako so Italijani z veliko vnemo začeli posnemati antiko (Alfieri, Monti).

Vendar pa ni samo suženjsko posnemal antičnih in renesan-

čnih vzornikov, ampak je v svoja dela vliil tudi samega sebe in vrsto vprašanj, ki so trla čas po francoski meščanski revoluciji in ljudi v neosvobojeni Italiji. Glavno izmed takih vprašanj je bilo osvoboditev italijanskega naroda. Ker je bil Foscolo goreč rodoljub, se je boril proti zatiralški avstrijski oblasti s puško in peresom ter je poveljeval Napoleonu kot uresničevalca idej francoske revolucije in osvoboditelja italijanskega naroda izpod Avstrije. Zrno borbene narodne zavesti, ki ga je vsadil v svoja dela, je pognalo v času romantike (Risorgimento nazionale) svoje veje visoko pod nebo.

Kako spretno je znal v stare oblike vliiti vprašanja sodobnega časa, vidimo tudi iz pesnitve »Gomile«, ki jo je izdala koprška založba Lipa. Ta pesnitev ni nastala samo po zgledu tedaj po Evropi razširjene »grobarske poezije«, ki je značilna za obdobje sentimentalizma, marveč se je porodila iz čisto določenih okoliščin. Francozi so v Saint Cloudu izdali dekret, s katerim je bilo prepovedano shranjevanje mrtvih po cerkvah in v mestih in določeno, da morajo biti grobišča za vse — bogate, revne, plemenite, meščane — izven naselij, in razen tega še to, da je prepovedano postavljanje nagrobnih kamnov, da naj bodo imena mrtvih le na pokopališkem zidu.

Vse to naj bi veljalo tudi za Italijo. Burne debate navdušencev za tradicijo in čaščenje mrtvih za zaletavimi zagovorniki teh odredb, so bile neposredni povod za nastanek »Gomile«. Foscolo se brez pomišljanja odloči za čaščenje mrtvih ter satirično napade vse zahteve omenjene odredbe, vseskozi pa poudarja osnovno misel te pesnitve: da namreč spomin na prednike potomce povzdiguje in jih notranje utrjuje, plemeniti ter jim daje občutek varnosti. S kljubovalnim ponosom našteva slavne može, ki so ravno zaradi spominjanja in čaščenja mrtvih postali narodne svetinje in hoče na ta način utrditi v narodu ponos in samozavest.

Tako je nastala pesnitev, ki je po sodbi italijanskih literarnih zgodovinarjev poleg Dantejeve

»Divine comedie« po obliki in vsebini, klenem jeziku in tekočem verzu, harmoniji vsebine in ideje ena najbolj dovršenih stvaritev v italijanski literaturi. V njej se prepleta globoka čustvena prizadetost z logično premočrtnostjo, žalostinka s prvinami satire, skratka klasična umerjenost in prizadetost modernega človeka. Zato je neponovljiv dosežek.

Prav letos je 150 let kar je teh 295 enajstercev izšlo v knjigi. Da je prevod v slovenščino — o našem zamudništvu bo bolje, da molčimo — izšel v knjigi ravno za tako lep jubilej, je najbrž pripisati slučaju. (Pesnitev je izšla že v Besedi št. 3, 4, za leto 1951/52, prevedel Ciril Zlobec.)

Prevod izpod peresa pesnika in prevajalca Alojza Gradnika je jednat in klen. Motijo sem in tja kake manjnasosti, ker ločila niso dosledno postavljena (primerjaj verze 162, 219, 230, 233, 291). Navadno mora preteči dosti vode, predno Slovenci dobimo prevod kake pomembne stvaritve iz svetovne literarne zakladnice. Tudi za Foscolove »Gomile« je preteklo za celo morje. Kot da smo bolj papeški kot papež sam, se zdi, kot da smo se ravnali po papeževi okrožnici, ki je vpisala dve deli Uga Foscola v indeks prepovedanih knjig.

Jože Hočevar

Degas: BALETNA SOLA, (pastel, 1879)

danjem sestavu le nekaj mesecev, je njegov uspeh toliko vrednejši obudovanja in priznanja. To je potrdilo tudi maloštevilno občinstvo, ki je odhajalo s koncerta zadovoljno in — očitno — malce presenečeno.

Drugi, še manj zapaženi dogodek, je bil obisk pianista Marijana Fajdiga je sicer šele letos diplomiral na Akademiji za glasbo v Ljubljani, vendar se je predstavil kot nenavadno zrel koncertant z velikim smislom za samostojno interpretacijo ter čvrsto manualno tehniko. Njegovo nagajanje k izvirnemu se kaže tudi v izboru sporeda, ki je bil precej odmaknjen od običajnih, standardnih programov. Slišali smo dela Bacha, Liszta, Beethovna, Kogoja, Stravinskega in Prokofjeva.

Razen majhnega zanimanja za klavirske koncerte je to pot prispevala svoj delež tudi pomanjkljiva objava, tako da je bila prireditelj praktično brez obiska. Pač škoda dvojnega truda!

Vladimir Lovec

Narodna in študijska knjižnica v Trstu slavi 10. obletnico

Z razstavo slovenskega tiska, ki izhaja v Trstu od prve polovice preteklega stoletja do danes, je proslavila Narodna in študijska knjižnica 10-letnico svojega obstoja.

Knjižnica je zbrala doslej 25.000 knjig, kar predstavlja veliko kulturno bogastvo. Prav gotovo je bila posrečena zamisel razdeliti razstavo najvažnejših in najzanimivejših publikacij v dva dela: v prvi sobi je bilo videti precejšnje število umetnostnih izdaj, ki sicer niso v neposredni zvezi z razstavo tržaškega tiska, ker so izšle v Ljubljani, v drugi sobi pa je bil razstavljen tisk, ki je izšel v Trstu in Gorici v zadnjem stoletju. Posebno častno mesto zavzema na razstavi dva zvezka bibliografije o Trstu. Vsekakor bi kazalo to bibliografijo nadaljevati, za kar bi se morala zavzeti prav Narodna in študijska knjižnica.

Ustanovitev te knjižnice v Trstu sega v čas, ko so Slovenci v Trstu zelo potrebovali razni dokumentarni material in tako se je nujno porodila misel, da je treba ta material shraniti in urediti, tako da bo koristen tudi za poznejši čas. Zbiranje se je potem nadaljevalo v vedno večjem obsegu, ves čas pa je bilo težko za prostore. Po večkratni selitvi je knjižnica le našla prostore, ki so se zdeli v začetku dovolj veliki, pa so zdaj zaradi velikega dotoka vedno novih knjig, revij in časopisov že pretesni.

Z razstavo je imela Narodna in študijska knjižnica velik moralni uspeh in ji gre vse priznanje, da jo je priredila. Noben prijatelj slovenske knjige v Trstu ni zamudil, da si je ogledal to važno kulturno manifestacijo slovenske besede.

NAŠA SODOBNOST, šte. 5

PROZA — France Bevk: Za rešetkami I, Marjan Rožanc: Rekonvalescenti in zdravi ljudje II, POEZIJA Severin Sali, Aco Sopot-Ivan Minatij, RAZPRAVE — Bojan Sth: Lojz Kraigher, Branko Rudolf: Beseda o Cankarjevi očni »Skoljke« in Kraigherju-dramatiku, Božidar Borke: Pesniški profil Pavla Golle.

GLEDALIŠČE — Dramaturgija Brechtovega »epskega gledališča« (Vladimir Kralj), LIKOVNA UMETNOST — Vladimir Becič (Spela Čopič), MED KNJIGAMI — Razmišljanje o Pahorjevih »Nomadih brez oaze« (Bojan Sth), Vladimir Kavčič: Čez sotesko (Mitja Mejak), Zgodovina slovenskega slovstva (Dušan Pirjevec).

SREČANJA — Michel de Ghelderode (Jože Javoršek), RAZGLEDI — Ameriška dognanja o koroskem vprašanju II (Janko Pieterski), GLOSE IN KOMENTARJI — Zelezniško vprašanje v Ljubljani (Božidar Gvardijančič), ZAPISKI — Pogled v praški »Novy život« (B. B.), K vprašanju Koželjevega Prešerna (France Stelč).

Novo revije

PROTEUS, šte. 10

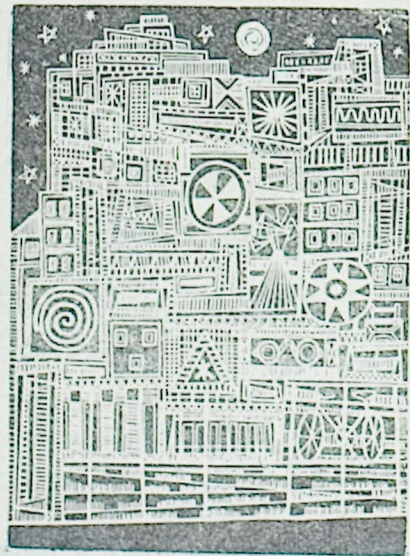
Iz vsebine: CLANKI — Ivan Rakovec: O jamskem medvedu, Lavo Čermelj: Umetne vrvine, Peter Lenčič: Borba človeka proti bolečini, Vid Grošelj: Radioaktivni izotopi v medicini, ODMEVI — Prirodoslovcu Mitji Pehaniju v spomin, DROBNE VESTI — H. Pehani: Ljudje z dvema glavama, J. Hadži: Dva nova reda živali, A. Nerima: Ali je steklo sovrznik pene? — Za bistrre glave.

MLADI SVET, šte. 5

Iz vsebine: Ing. Valentin Petkovšek: Kaj pa kmetijski poklic, Boža Smagur: Ostali so doma, Desanka Maksimovič: Knjiga s slikami, Ela Peroci: Laž ali fantazija, L. Stanek: Bučko in Lučka: Otroci v stanovanjskih blokih: O ukrepah, ki naj bi izboljšali položaj naše družine, Nuša Kolar: Otroci nas kličejo, Ala Peče: V internatu, Viktor Rožanc: Slika iz našega doma, Maks Kavčič: O ilustracijah mladinskih knjig, Jovita Podgornik: Nekoč sta živela Janko in Metka, Ivan Lovrenčič: Otroci, obrnite žepce, Denise Dubois-Jallais: Prve skrivnosti: V naš dom je prišla pomlad, Čestitamo Tonetu Seliskarju, Pomenek s starši, Vesti iz tujine, Moda.

NAŠI RAZGLEDI, šte. 129

Iz vsebine: Zunanjepolitične glose: Tibor Mendé: Pogovori z Nehrujem; Franjo Baš: Razstava dokumentov mestnega arhiva v Ljubljani; I. V.: Pedagoški pomen arhivskih razstav; J. Jeri: Italijanski Jug v oklepajih II; Vladimir Bartol: Obisk pri raziskovalcu zgodovine zemlje; Aleš Strojnik: Petindvajset let »Elektrotehniškega vestnika«; Janez Kromar: Ali bo farmacevtska fakulteta v Ljubljani še naprej ostala okrnjena?; Herbert Grün: Kavarniški pomeniki; Andrej Loos: Ljudje in muhe (podlistek); Marija Vogelnikova: Kultura in umetniški izraz gibanja; Hermann Lienhard: Kulturno pismo iz Avstrije; Miha Maleš: Figurativni in nefigurativni slikarji v Parizu; — Maksim Gorki o samonoru Sergeja Jesenina; Branko Rudolf: Serenada za ljubljeno študenta; Gene Vipotnik: Im Herbst (prevreda Lili Novy); Veno Taufer: Elegija v prozaičnem taktu; Koracnica v baladnem taktu; Stane Simenc: Knjiga o agoniji družbenega razreda (M. Krleža: Glembejavi); Arhitektura: Za mestno cesto ali za oblikovan prostor; K »Načelom za projektiranje stanovanjskih zgradb«; Rafael Ajlec: Naš najmlajši simfonični ansambel; mg.; Iz londonskih gledališč; Zlata Pirnat: Prva sezona Gledališča Narodov; Darka Hočevar: Zapiski o dveh prevodih iz grščine;

Lojze Spacal: MESTO V NOČI (grafika)

UČITELJIČINO PISMO

Saj ni važno, na kateri šoli poučujem! Nameščena sem na eni onih množičnih šol, ki so raztresene po naših brkinskih in istrskih vasi. Stiri stene, dvojne malih oken, nekaj majavih klopi, starinska peč in miza, ki je že davno odslužila. Ni dvorišča, ni stranišča, ni vode. Zivotarimo.

Pred kratkim nas je obiskal starejši očanec. Po dolgih letih se je vrnil iz Amerike. Zelel si je ogledati učilnico. Pa se je kar začudil: »Saj je ravno takšna, kot je bila tedaj, ko sem sam obiskoval to šolo! In od tedaj je minilo petdeset let! Iste klopi, ista okna in tudi peč je ista! Pa prav v tej klopi sem sedel več let!« Očanec se je raznežil.

Ne mislim pisati o svojem delu, o vseh tistih naporih in težavah, ki jih premagujem že četrto leto! Res ne!

Toda že četrto leto, dan za dnem, uro za uro, opazujem te svoje malčke. (Veste, mi učitelji smo že tako navajeni, da šolarje imenujemo kar svoje otroke!). Z njimi delim veselje in radost, razposajenost in šegavost, kar vse se iskri v blešku njihovih oči in v žaru njihovih lic. Z njimi delim nevoljo, žalost in bol. Pa je meni in njim laže!

Zaneslo me je! Nisem nameravala pisati o tem.

Večkrat, posebno proti koncu šolskega leta, se vedno bolj pogostoma

sprašujem: ali sem izvršila svoje poslanstvo? Ali sem dala tem svojim otrokom res vse tisto znanje in vzgojo, ki bi jim jo morala dati? Ali je znanje teh otrok bogato, široko in trdno, da bodo mogli zmagovati in se dvigati v šoli, ki je najnapornejša in najzahtevnejša — v šoli življenja? In odgovor je vedno enak: ne, nisi jim dala dovolj! Tu zeva odprtina v njihovem znanju, tam zopet vrzel, ki ju ni morem premostiti. Sprašujem se: zakaj vendar in kako so nastale te vrzeli? Saj vendar živim in delam samo zanje!

Zamislil sem: pred menoj je dvajset parov zdravih, nagajivih, hudo-mušnih oči. Razvrščeni so v štiri razrede. Dopoldanski pouk obiskujejo učenci tretjega in četrtega razreda od osme ure do polдне, popoldanski pouk pa učenci prvega in drugega razreda, od ene do štirih. In računam: štirideset tednov pouka po 20 ur tedensko je 800 ur pouka dopoldne in 600 ur pouka popoldne v enem šolskem letu. Toda ker imam v učilnici hkrati učence dveh razredov, moram ta čas deliti in sicer polovico časa za učence enega in polovico za učence drugega razreda. Nimajo torej po 800 oziroma 600 ur pouka, ampak samo polovico tega. Kljub njihovi najboljši volji in moji prizadevnosti jim le ne morem dati tega, kar jim daje z manjšim naporom učitelj na normalno razviti šoli, tam, kjer ima vsak učitelj svoj razred. Pa

oglejmo si še njegovo delo: poučuje vsak dan, tudi ob četrtkih. Njegovi otroci imajo po 24 ur pouka v enem tednu, kar zneso v enem letu 960 ur. Na noben način ne morem sama v 400 urah doseči pri učencih ono znanje, ki ga tovariš na sosedni normalno razviti šoli doseže v 960 urah pouka in to v učilnici, ki je urejena tako, kot se spodobi.

Pa ne samo to!

Medtem ko poučujem učence enega razreda, ko samo njim posvetim vso skrb in jim skušam v polovičnem času dati snov ene ure, med tem časom zaposlim učence drugega razreda s takšnim delom, ki ne zahteva mojega vidnejšega dela z njimi. Med delom učenci sami dajajo svoje pripombe, včasih resne in učene, včasih tudi šegave in dovptne, ki izzevo pri ostalih veder in sproščen smeh. In tudi smeh je potreben! Učenci drugega razreda, ki so n. pr. zaposleni s pisanjem računov, prisluhnejo veselemu smehu svojih sošolcev in poglubljenost v delo za nekaj časa popusti. To se dogaja dan za dnem. Koliko predragocenih ur resnega dela zgubim na ta način v enem samem letu.

Pa računajmo še dalje!

Na šoli, na kateri poučujem četrto leto, bom ob koncu šolskega leta sestavila naslednjo bilanco: učenci, ki so ob mojem prihodu obiskovali prvi razred, so sedaj v četrtem razredu. (Nadaljevanje na 11. strani)

Pomorski promet v Kopru naglo narašča

Pričakovali in tudi napovedali smo nagel razvoj pomorskega prometa v koprskem pristanišču, ko bodo v njem lahko pristajale tudi prekoceane ladjice. Toda nihče ni pričakoval, da bo nastopil nagel razvoj pomorskega prometa že sedaj pred gradnjo operativne obale. Da je temu res tako, nam povedo številke o prepepljenih oziroma izkrancanih tonah tovora v Kopru v prvih petih mesecih letošnjega leta.

Medtem ko je znašal pomorski promet v pristanišču celo lansko leto nekaj nad 12.000 ton izkrancane in vkrancane blaga, je promet v prvih petih mesecih letos dal že približno 11.000 ton blaga, tako da lahko računamo letos s prometom v koprskem pristanišču, ki bo znašal okrog 25.000 ton. O prometu v posameznih mesecih smo že poročali, poudariti pa je treba, da je bil v mesecu maju spet rekorden promet, ki je znašal okrog 3200 ton izkrancane in vkrancane blaga ali štiriinpolkrat več kot v maju lanskega leta, ko je znašal samo 708 ton. Vsekakor izreden razvoj, posebno če računamo, da je bil ves promet v prvih petih mesecih letos opravljen z obalnimi ladjami in da je reško podjetje »Jadrolinija« ukinilo dve lokalni koprski progii!

Ce pogledamo tovor po specifikaciji, vidimo, da je bilo največ bombaza, sledi pa cement, pšeni-

ca, pesek, vino ter nekaj raznega kosovnega blaga v linijskem prometu.

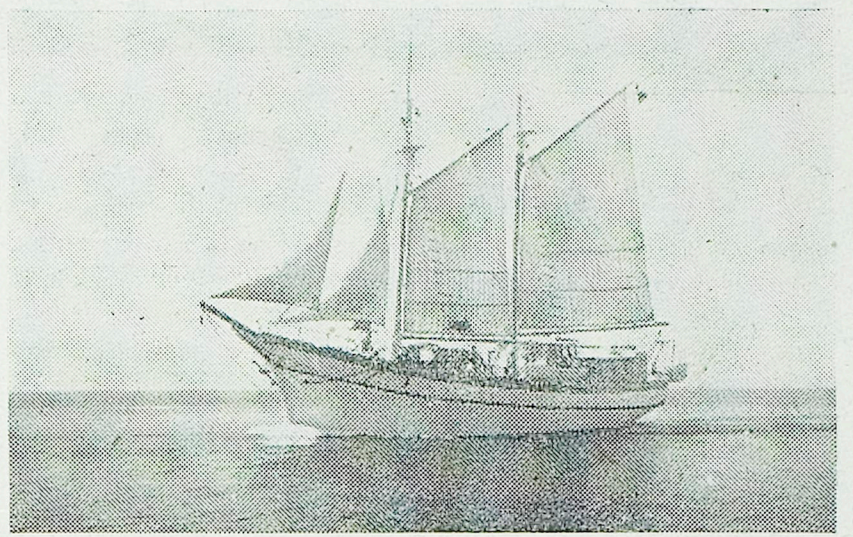
Velike zasluge za razvoj pomorskega prometa v Kopru ima podjetje »INTEREUROPA«, ki je privedla v koprsko pristanišče tudi prvih 80 ton tranzitnega tovora iz Češkoslovaške za Bližnji vzhod. Blago je vskladiščeno v koprskih skladiščih in bo vkrancano v Kopru na ladjo, ko pride še druga pošiljka, tako da lahko računamo v mesecu juniju z 800 tonami češkega tranzita.

Ustanovitev podjetja »Pristanišče Koper« je prišlo ravno v pravi čas, na žalost pa začeta dela na severni obali Kopra ne napredujejo tako naglo, kot razvijajoči se pomorski promet zahteva.

Razveseljivo je dejstvo, da so pristojni organi prišli do spoznanja, da je problem izgradnje koprškega pristanišča še veliko bolj potreba celotnega jugoslovanskega gospodarstva kot koprškega. Zato ni čudno, da se je član Zveznega izvršnega sveta, državni sekretar za promet, Peko Dapčević ob svojem nedavnem obisku v Kopru zanimal za gradnjo ope-

rativne obale ob Severni obali Kopra in obljubil sredstva iz zveznih virov za dokončanje začete gradnje v letu 1958.

Obenem moramo poudariti, da je poleg pristanišča potrebna tudi gradnja železniške zveze med Koprrom in Kozino, brez katere si ne moremo zamisliti večjega pomorskega prometa od 200 tisoč ton letno. Vsekakor se nam lahko zgodi, da nas bo razvoj prometa tudi tu prehitel, kot nas je po vseh znakih sodeč že prehitel v koprskem pristanišču. M. G.

Turistična ladja (motorna jadrnica) »Burja« na vožnji po Tržaškem zalivu

Turistični čolni Splošne plovbe

Precej je bilo v Slovenskem Jadranu že napisanega o ladjah dolge plovbe, ki so last Splošne plovbe, in prav je tako. Vendar ne smemo iti mimo ostalih ladij Splošne plovbe, katere sicer ne plovejo po oceanih, a so vendar pomembne tako za podjetje samo kot tudi še posebej za koprski okraj. To so ladje Obalne plovbe, ki prevažajo tovor vzdolž jugoslovanske obale, največ pa gradbeni material za Piran, Izo-

lo in Koper. O vseh teh ladjah bomo spregovorili kdaj drugič, danes pa si oglejmo naše potniške čolne in jadrnice.

Kdo v Kopru ne pozna motornih čolnov »Portorož« in »Pinko Tomažič«, ki vozita iz Kopra v Ankaran in Valdoltra? Najlepša za potniški promet namenjena jadrnica pa je vsekakor »Burja«, ki služi turistom za krajše ali daljše izlete ob naši obali. »Burja« je lesena jadrnica, grajena 1915. leta v Torre del Greco (Italija), dolga 17 m in 5,5 m široka. Sprejme lahko 26 potnikov, ki jim je na razpolago 6 kabin s štirimi posteljami in ena kabina z dvema posteljama. Ima še dva manjša čolna za ribolov in kohanje, na palubi pa dva lična salona z vsem potrebnim udobjem.

V letošnjem programu ima »Burja« kar 26 potovanj. Večji

del teh potovanj ob naši obali do Dubrovnik, večkrat pa bo zaplula »Burja« za nekaj dni tudi v Benetke. Najbolj privlačni pa so dvodnevni izleti ob istrski obali do Crvenega otoka in Pulja. Za krajše izlete pa bodo letos skrbeli motorni čolni Splošne plovbe »Portorož«, »Pinko Tomažič« in »Lubnik«. Vsak od njih lahko sprejme po 75 potnikov in zato so kot nalašč za ustrezne skupine, ki prihajajo občudovat lepote slovenske obale od Debellega rtiča do izliva Dragonje v morje. Janko Kavčič

Člani aktivov mladih združnikov — berite in dopisujte v »Slovenski Jadran«!

NOVE LADJE OBALNE PLOVBE

Ob bližnji decentralizaciji:

Tudi na našo obalo?

Naša obalna linijska plovba je bila med vojno večidel potopljena. Le malo je ostalo potniških in potniško-tovornih parnikov. Največja sta bila »Ljubljana« in »Srbina« (po 982 BRT vsak), toda tudi ti dve plovni enoti sta kmalu po osvoboditvi zadeli na morske mine in se potopili, prva na vходу v Bakarski zaliv.

Spočetka ni bilo misliti na nabavo novih potniških ladij, tudi na gradnjo novih ne. Domače ladjedelnice so bile prav tako v ruševinah. V prvih letih po osvoboditvi je imel levji delež pri obnovi naše obalne mornarice »Brodospas«. Ladjo za ladjo so naši junaški potapljači iztrgli iz morskih globin Jadrana. Dolga vrsta parnikov, dolga vrsta imen: »Sinj«, »Istra«, »Dalmacija«, »Partizanka«, »Lastovo«, »Proleterka«; to so največji in najlepší. Preden so bili potopljeni, so se imenovali: »Šumadija«, »Split«, »Zagreb«, »Prestolonaslednik Petar«, »Beograd«, »Karadjordje«. Nekateri od teh so bili v naših ladjedelnicah tako pregrajeni, da niso več podobni svojim predvojnimi oblikam. — Ko je bila ta faza končana, so začele domače ladjedelnice graditi nove ladje.

Leta 1952 smo dobili prvo doma zgrajeno motorno ladjo »Vladimir Nazor«. Ladjedelnica »Uljanik« v Pulju je zgradila še pet takšnih luksuznih potniških ladij: »Ivan Cankar«, »Kosta Racin«, »Aleksa Santič«, »Vuk Karadžić« in »Njegoš«. Vsaka teh ladij ima dva motorja in 425 BRT. Urejene so zelo udobno, imajo po tri salone in prostrano barverando ter skupno okrog 600 sedežev za potnike na prostranih palubah. Kmalu nato je ista ladjedelnica zgradila še nekoliko večje motorne ladje: »Osijek«, »Novi Sad«, »Maribor« in »Mostar«. Te ladje imajo po 575 BRT in dva motorja s 1500 KM. Poleg udobnih prostorov imata dve po 40 in dve po 44 postelj za potnike. Pred nedavnim smo iz ladjedelnice »Uljanik« dobili še dve ladiji: M/L »Takovo« in M/L »Tuzla« po 320 BRT (2 motorja po 450 KM), tretja, M/L »Trogir«, pa bo zgrajena v kratkem. V ladjedelnici »Split« so zgradili tri manjše potniške ladje tipa »Valjevo« in dve večji brzi potniški motorni ladji »Jugoslavija« in »Jadran« po 2.564 BRT in 4.800

KM vsaka, medtem ko je tretja takšna ladja, »Jedinstvo«, pred dograditvijo. Navedeni ladji spadata med najmodernejši takšni enoti na svetu. Prva ima 209, druga pa 187 postelj za potnike, med katerimi so mnoge s kopalnicami in tuši. Vsaka teh ladij ima po dve restavraciji in dve kavarni ter udoben bar in udobno gornjo palubo s tuši, »Jadran« pa ima tudi kopalni bazen. Po svoji opremi predstavljata obe velik uspeh ladjedelnice »Split«. Poseben uspeh pa je dosežena hi-

trost: »Jugoslavija« je dosegla največ 20,3 »Jadran« pa 20,5 morske milje na uro. Zadnja ladja te serije, »Jedinstvo«, bo še moderneje opremljena in bo imela tudi garažo za avtomobile. Dograjena bo v decembru tega leta. — Skupaj 16 luksuznih potniških ladij s 13.517 BRT in 29.400 KM.

To še ni vse. Za našo linijsko obalno plovbo so predvidene še nove ladje. Med njimi tudi večje kakor ladje tipa »Jugoslavija«. Graditi jih bodo začeli v bližnji bodočnosti. Vida.

PRAV JE, ČE TUDI TO VEMO

Ko so še v Kopru gradili ladje

Dejavnost nekdanjega koprškega ladjedelništva

Malokdo ve, da je bil Koper v 17. stoletju večji kakor Trst. Še redkejši so tisti, ki vedo, da sta bili v našem mestu v prejš-

njem stoletju dve ladjedelnici, ena za gradnjo železnih ladij in ena za gradnjo lesenih. Prva je bila na obali pod Belvederom. Dejavnost koprškega ladjedelništva je bila živahna tudi pred prvo svetovno vojno in je počasi pojemala med prvo in drugo vojno. Danes o tej dejavnosti ni več sledu.

Ladjedelnica za gradnjo železnih ladij, predvsem parnikov, ni bila velika, vendar je za tiste čase predstavljala za Koper in obalno plovbo mnogo. Iz razpoložljivih podatkov vidimo, da je koprska ladjedelnica že leta 1883 zgradila železen parnik »Monfalcone« za obalno plovbo v Tržiču (Monfalcone). Ta parnik je dolga leta redno prevažal potnike, predvsem delavce ladjedelnice v Tržiču, na progi Trst—Tržič. »Monfalcone« je imel 152 BRT (netto 54), 135 KM, dolg je bil 36 m in širok 5 m, ugreza pa je imel 3 m. Leta 1885 je ladjedelnica v Kopru zgradila za pomorsko podjetje »Istria-Trieste« v Trstu parnik »Adriana«, ki je bil dolg 39 in širok 5 metrov, s strojem 200 KM in 139 BRT (netto 79). Štiri leta pozneje je bil zgrajen manjši parnik »Julian«, dolg 16 in širok 3 m, za neko tržaško podjetje.

Leta 1891 je ladjedelnica po naročilu finančne direkcije v Trstu zgradila dva parnika-dvojčka »Andreas« in »Theodor«, dolga po 14 in široka po 3 metre. Sloves koprške ladjedelnice pa je segel tudi izven Tržaškega zaliva. Leta 1908 je bil izdelan sicer manjši parnik za obalno podjetje v Zadru. Ta plovna enota se je imenovala »Barcagno«, dolga je bila 15 in široka 4 metre.

V letu 1911 je ladjedelnica v Kopru za obalno plovbo v Gradežu izdelala dve potniški ladji, ki sta se imenovali »Gradenigo« (Gradnik) in »Nibbio«. Prvi je bil parnik, dolg 22 in širok 4 m. »Nibbio« pa je bila motorna ladja, dolga 23 in široka 3,5 metra. To je bila ena izmed prvih plovnih

(Nadaljevanje na 11. strani)

Za pristanišče v Kopru

(Nadaljevanje)

S tem se je zmanjšala ponudba razpoložljive ladijske tonaže na trgu, kar se je odrazilo na povišanju pomorskih vozniš in vsem svetu.

Z obnovo in izgraditvijo ladij je do leta 1952 dobila naša trgovska mornarica skupno 23 ladij dolge plovbe v linijski službi s 130.814 brt in 175 ladij dolge in obalne plovbe z 244 tisoč 174 brt. Od 49 ladij dolge in velike plovbe z 211.259 brt in od 151 ladij male in obalne plovbe s 40.579 brt ima nad 20 let starosti 57 % ladij in 65 % njihove skupne tonaže.

Čeprav so ladje zelo drage investicije, žrtvuje naša družba ogromna materialna sredstva za povečanje ladijskih kapacitet, kar je lahko sklepati iz zgoraj navedenih podatkov. V ilustracijo naj navedemo uspehe za nas najpomembnejšega podjetja »Splošna plovba« Piran. To podjetje je podedovalo 5 ladij obalne plovbe s skupno 600 ton in 3 ladje z 12.137 ton. Danes razpolaga to podjetje z 9 ladjami dolge plovbe s 47.139 brt ali 73.773 DWT, eno ladjo velike obalne plovbe s 397 brt ali 525 DWT in 12 ladjami male obalne plovbe s 729 brt ali 1.020 DWZ. Navedena tonaža predstavlja cca. 10 % vse jugoslovanske trgovske mornarice ali 36 % tonaže jugoslovanske linijske plovbe kot največjega pomorskega podjetja v FLRJ. »SPOŠNA PLOVBA« JE NA DRUGEM MESTU V POGLEDU KAPACITET IN NA PRVEM MESTU V POGLEDU OBNAVLJANJA SVOJEGA LADJEVJA. Seveda vse to še ni dovolj, ako se upošteva razvoj ladijskih kapacitet drugih držav. Tovariš Tito je upravičeno dejal: »Država, katera ima toliko morja kot naša, toda nima trgovske mornarice — taka država ni sposobna za življenje.« Ako primerjamo naš pomor-

ski promet kot promet pomorske države, s prometom drugih pomorskih ali kontinentalnih držav, pridemo do zanimivih podatkov. V Veliki Britaniji znaša pomorski in rečni promet na enega prebivalca 1,44, v Danski 1,50, Norveški 1,30, Franciji 1,10, v Jugoslaviji pa le 0,026 tone, medtem ko v Avstriji in Češki, kot kontinentalnih državah, odpade na enega prebivalca 0,50 oziroma 0,33 tone, torej več kot v Jugoslaviji. Toda tudi na podlagi takega stanja odpade na naš pomorski promet 63 % vsega prometa, na železniški in rečni promet pa le 37 %. Iz tega izhaja, da je s povečanjem naše blagovne izmenjave z inozemstvom in večje preusmeritve na uporabo ladijskih kapacitet porastel promet tudi v naših lukah od 2.337 tisoč ton v letu 1939 na 6.404 tisoč ton v letu 1954. Od tega prometa odpade samo na luko v Reki 55 % prometa glavnih luk v naši državi. Tranzitni promet preko reške luke je znašal leta 1950 le 2.000 ton, leta 1951 106.000 ton, leta 1955 pa že 608.000 ton.

Govorili smo že o porastu ladijskih kapacitet in zadrževanju ladij v lukah zaradi manipulacije v lukah. Tudi v naši državi se ladijske kapacitete povečujejo hitreje kakor luške. Vzemimo kot primer, kar je za to analizo najvažnejše, problematiko reške luke. V tej luki se je mednarodni prekomorski promet v letu 1955 povečal za 33 % proti letu 1954. Zaradi tega je morala reška luka premetati vsak dan povprečno 33 % več tovora ali 8.767 ton dnevno v letu 1955 proti 6.575 ton v letu 1954. Tu je potrebno poudariti, da je bila operativna kapaciteta reške luke že v letu 1954 preveč angažirana. Razumljivo je, da se je moralo 33 % povečanje prometa odraziti v določenem podaljšanju zasedanja ladij v luki,

(Nadaljevanje sledi.)

SPET MNOGO LEPIH KNJIG V SVOJEM JEZIKU

Na policah slovenskih domov na Primorskem

Bogata žetev slovenskega založništva v Istri in Slovenskem Primorju

(Nadaljevanje s 1. strani)

zbirko Janeza Ovsca (naslov še ni določen), s 5 izvornimi domačimi deli (med njimi: Katja Špur »DVA STUDENCA«, Vasja Ocvirk »HAJKA«, Tone Svetina »LOVČEVA HČI«), z zbirko korejskih, tibetanskih, jakutskih in ukrajinskih pravljic, s Frana Erjavca »ŽIVALSKIMI PODOBAMI« in delom dr. Iva Šorlija ter s prevodi: Jack London »KRISTOF DIMAČ«, Hans Fallada »VSAKDO UMIRA SAM«, G. Greenwood Clark »THOMAS ALVA EDISON«, Alberto Moravia »NOVELA«, Sigrid Undset »KRISTINA LAVRANSOVA HČI«.

Vrzel, ki so nastale v novi poverjeniški mreži po novi upravni razdelitvi bivših okrajev, je nekoliko izpolnil VESTNIK, brezplačno informativno glasilo založbe, ki izhaja štirikrat letno in ga sprejemajo šole, založbe, knjižnice, knjigarne, uredništva časopisov in revij, ustanove, zadržane in mnogi posamezniki. Razen tega ima založba stalnega potnika-akviziterja, ki prodaja knjige po vsej Sloveniji. S podobnimi ukrepi je uspelo založbi ohraniti izredno majhno zalogo neprodanih knjig, saj je že dalj časa od dosedanjih petdesetih knjig dvajset popolnoma razprodanih (vmes skoraj vse pesniške zbirke). Doslej je izšlo 50 knjig v povprečni nakladi 1890 izvodov (treba je upoštevati nižje naklade pesniških zbirk), v povprečnem obsegu 157 strani, s povprečno ceno 266 din. V raznih tiskarnah je razen že omenjenih del (Karel Capek, Vasco Pratolini, Marjan Kozina) še 7 rokopisov: Giovanni Germanetto »BRIVČEVI SPOMINI«, Leonid Solovjev »PRIGODE HODŽE NASREDINA«, Agatha Christie »KARTE NA MIZO«, Nicholas Monsarrat »ESTHER COSTELLO«, Allen Roy Evans »POHOD SEVERNIN JELENOV«, Bogomir Magajna »NA BREGOVH SRCA« in Vasja Ocvirk »HAJKA«. Vsaj tretja od knjig, ki bodo izšle v kratkem, bo presegla stotisoči izvod založbe Lipe, kar v primerjavi z visokimi nakladami večjih založb res ni kaj izrednega, toda če upoštevamo pogoje, v katerih je vzbrstelo založništvo na Koprskem, je založba z doseženimi uspehi lahko zadovoljna.

Založniški svet je razpravljaval tudi o zborniku BORI, ki je v tisku in bo izšel v drugi polovici tega meseca. Zeleti je, da bi bile razmere v tiskarni in drugod jenseni ugodnejše, da bo druga številka izšla pred »mrtvo sezono«.

Ob jubileju ZALOŽBE LIPE — ob izidu njene petdesete knjige, Mimi Malenškove romana PLAMENICA — so se zbrali v posebni dvorani hotela »Turist« v Ankaranu na intimno slovesnost sodelavci in prijatelji založbe, člani upravnega odbora podjetja in drugi povabljeni. V prijetnem vzdušju je goste pozdravil upravnik založbe Marcel Rožanc in v kratkem prikazal razvoj založbe od njene ustanovitve. Skupnica nekaterih kulturnih delavcev in ljubiteljev slovenske knjige, ki je poleti 1951 dala pobudo za ustanovitev slovenske založbe v Kopru, pač ni mogla pričakovati tolikšnih uspehov v sorazmerno kratkem času. Boljše možnosti so nastale za založništvo z združitvijo založbe s podjetjem LIPA v začetku 1955. leta, še širše perspektive pa je dala založbi nova organizacijska sprememba: združitev PRIMORSKE ZALOŽBE LIPE s SLOVENSKIM JADRANOM letos januarja, saj bo nova tiskarna s sodobnimi stroji nedvomno lahko odpravila dosedanje zamude pri izidu knjig in ugodno vplivala tudi na ceno.

Upravniku založbe, ki se je zahvalil kolektivno podjetju za razumevanje in prizadevanje, članom uredniškega odbora, založniškega sveta in drugim sodelavcem za večletno nesebično delo, republiškem in okrajnemu Svetu za kulturo in prosveto za subvencije v prvih letih obstoja založbe, oblastem in političnim predstavnikom za razumevanje in pomoč, je na dobre želje odgovoril pisatelj France Bevčič:

Tovariši in tovarišice, dragi gostje! Doletela me je čast, da vas v imenu Založniškega sveta Primorske založbe »Lipa« najtopleje pozdravljam. Zbrali smo se, da skromno proslavimo izid njene petdesete knjige. Če bi bili v zadnjih desetletjih živeli v normalnih razmerah, bi petdeseta knjiga ne

bila nobena posebnost. A za nas, ki smo po zadnji vojni začeli tako rekoč iz nič, pomeni to uspeh, ki nas navdaja s ponosom in veseljem.

Morda se bosta naše veselje in ponos zdela komu nekoliko pobarvana z lokalnim patriotizmom, a to nič ne dě. Vsaka naša pokrajina naj se tudi v kulturnem pogledu izživlja po svojih potrebah in po svojih najboljših močeh. Vsaka knjiga, pa naj izide v Mariboru ali v Kopru, prispeva k rasti naše skupne slovenske kulture. Hkrati pa z našo založbo samo nadaljujemo primorsko založniško dejavnost, ki je pri nas cvetela že pred prvo vojno in jo je omogočala posebna ljubezen primorskega ljudstva do lepe knjige. Saj ni nobena skrivnost, da je bila tedaj Primorska, v ožjih mejah kot danes, odjemalka tretjine slovenskih knjig in revij. In poleg tega je tedaj prav v Gorici izhajalo v knjižni obliki veliko več prevodov iz slovanskih in drugih slovstev kot v vsej ostali Sloveniji.

To založniško dejavnost so potem nadaljevale pod Italijo razne založbe, posebno najvažnejša med njimi »Goriška Matica«. To je bilo potrebno že

Ob zaključku prisrčnega srečanja sta se predsednik založniškega sveta dr. Bogomir Magajna in pisateljica Mimi Malenšek veselo zavrtela ob zvokih poskočnega valčka

zaradi tega, ker so slovenske knjige le poredko prihajale čez mejo, če niso bile sploh prepovedane, število ljubiteljev knjig pa se posebno prve čase ni zmanjšalo. Tu ne bom našteval težav, s katerimi je morala tedaj bojevati naša knjiga. Primanjkovalo je pisateljev, oblastí so nam metale polena pod noge, krčilo se je število bralcev, ker so naši najzavrednejši rojaki pred pritiskom bežali v tujino. Poudaril bi rad samo, da so se založbe v zavesti, da opravljajo veliko kulturno in narodnoobrambno nalogo, kljub težavam ohranile tik do zadnje vojne.

Po osvobojenju nismo mogli nadaljevati tam, kjer smo se prej ustavili, položaj je bil slabši kot po prvi svetovni vojni. Zadilihi smo sicer v svobodi, odprte so bile vse možnosti za založniško delo, a število bralcev, ki jim je knjiga potrebna kot vsakdanji kruh, se je močno skrčilo. Naša mladina, ki je hodila v italijanske šole, je sicer pod vplivom domače vzgoje ohranila živo narodno zavest, a slovenska knjiga ji je — razen nekaterih izjem — postala težko umljiva. Hkrati smo izgubili obe kulturni središči Trst in Gorico s tiskarnami. To so bili vzroki, da se primorsko založništvo po vojni ni moglo tako razviti, kot bi bili želeli.

V naših šolah raste nov rod, ki se zopet z živim zanimanjem in ljubeznijo oklepa slovenske knjige. Zdi se mi celo, da je to zanimanje bolj splošno kot je bilo za mojih mladih dni. Hkrati raste pri nas nov rod izobražencev z nekaterimi talenti, ki obetajo, da bodo kdaj obogatili našo književnost. Pokazala se je potreba, da nudimo novim ljubiteljem knjig čtivo, ki ustreza njihovim potrebam in željam in da mladim talentom nudimo priložnost, da lahko javno povedo, kar imajo povedati svetu. Zato je bilo razveseljivo, da se je v Kopru, kjer so bili za to trenutno najboljše pogoji, ustanovila založba »Lipa«.

Njeni začetki so bili spóčetka skromni in plahi, a se je naglo razvila v pomembno založbo, ki ima ugled tudi izven primorskih meja. Ni moj namen, da bi našteval posamezne knjige ali jih vrednotil, a nesporno je, da jih je lepa vrsta, ki so vzbudile upravičeno zanimanje zaradi svoje notranje vrednosti. Hkrati pa je njihova cena zrasla tudi zaradi pripupne tiskarske in zunanje opreme. In še nečesa ne smem zamočati: za razevit založbe — in sicer ne v zadnji vrsti — se moramo zahvaliti tistim tovarišem, ki so ji ustvarili trdno materialno podlago, brez katere bi ne mogla izpolnjevati svojega kulturnega poslanstva.

Petdeseta knjiga, »Plamenica« Mimi Malenškove, življenjepis Primoža Trubarja. Ta mož nam je dal prvo slovensko knjigo, njegovega imena se spominjamo, ko dobiva slovenska knjiga pri nas zopet tisto mesto, ki ji pritiče. Petdeset knjig — to je samo prvi del poti. Sli bomo dalje, da dohitimo, kar smo brez lastne krivde zamudili. Ne le upam, prepričan sem,

Zmagovito slavje kmetijskega združništva

(Nadaljevanje s 1. strani)

vso moderno tehniko, kakor tudi vse znanstvene izsledke, ki lahko koristijo našemu kmetijstvu.«

Nedvomno je, kakor je dejal tovariš Tito v Makedoniji, da smo Jugoslavi lahko izredno ponosni na dosežene uspehe v teh pičlih 13 letih naše gospodarske izgradnje. Mi smo gradili našo državo v izredno težavnih pogojih. Dobili smo jo zaostalo, tako industrijsko kot agrarno. Razen tega je bila še razrušena in med vojno orošana, dvignili pa smo jo kljub temu, da smo imeli v prvih vojnih letih zelo težavno zunanje-politično stanje, najprej z Zahodom, kasneje pa, ko smo hoteli s hitrejšimi koraki dvigniti domovino iz zaostalosti in nuditi delovnemu človeku boljše življenje, tudi z Vzhodom. Kljub vsemu temu danes lahko smelo rečemo, da smo delo v prvi fazi, v naši gospodarski fazi, dobro opravili, to pa ne samo v jugoslovanskem merilu, temveč — to je še posebej pomembno — tudi v našem Slovenskem Primorju.

Se nedavno majhna trgovska središča, ki so imela le po nekaj trgovin, morda tudi kakega obrtnika in gostilno, kot so n. pr. Kobarid, Tolmin, Cerklje, Ajdovščina, Sežana, Hrpelje, Postojna, Bistrica, pa celo vasi kot so Dekani, Smarje itd., danes že postajajo gospodarski centri in nosilci novega kulturnoprosvetnega življenja, postajajo zdravstveni centri itd. V njih dobivajo tisoči in tisoči našega primorskega ljudstva tudi svoj zaslužek, v njih si kujejo boljše življenje in celijo rane, ki jih je zadala našemu primorskemu ljudstvu krivična in usodna preteklost.

Uspehi, ki smo jih doslej dosegli, so pravzaprav osnova za naše nadaljnje korake, osnova za reševanje tistih vsakodnevnih vprašanj, ob katerih mnogo govorimo in ob katerih večkrat upravičeno kritiziramo ter si na ta način često zamegljujemo velike rezultate, ki smo jih dosegli. Pri vsem tem pa imamo vendarle perspektivo, da v našem nadaljnjem delu, to je v zvezi z našo gospodarsko preusmeritvijo, rešimo tudi omenjene vsakodnevne težave, ki nas še vedno tarejo. To pa je predvsem naloga razvijanja našega kmetijskega združništva, naloga dviganja in pocenitve pridelkov v naši kmetijski proizvodnji.

Tudi na tem področju smo v zadnjih letih dosegli dokajšnje uspehe, kakor sta to ocenila tudi tovariša Kardelj in Tito v svojih nedavnih govorih. Lepe uspehe smo dosegli po vsej Jugoslaviji in tudi pri nas v našem okraju. Čeprav so številke nepriljubljene, mi vendarle dovolite, da z nekaj številkami te uspehe tu danes pokažem. Se leta 1954 smo namreč imeli v našem obalnem področju komaj 5.000 ton tržnih viškov, leta 1955 že okrog 15—20.000 ton, leta 1956 — 25.000 ton, v letu 1957 pa predvidevamo okrog 30—35.000 ton tržnih viškov. To so vsekakor lepi uspehi, ki so jih dosegle naše splošne kmetijske zadruge in preko njih naš delovni kmet. Zdi se mi pa tudi, da lahko

Gostje na proslavi 50. knjige Založbe Lipa so prejeli jubilejno izdajo z lastnoročnim podpisom Mimi Malenšek

da bo primorsko ljudstvo kot ljubitelj knjig v doglednem času zopet dobilo tisto mesto, ki ga je imelo pred prvo vojno. Da to dosežemo, bodi skrb nas vseh. Pomagajmo založbi z nasveti in s širjenjem njenih izdaj. Mislim, da govorim iz srca vseh ko Lipi čestitam in ji želim novih uspehov pri njenem nadaljnjem delu in stremljenju, da bi nam dala čim več dobrih knjig, ki naj nam lepšajo življenje, hkrati pa nas vodijo po poti napredka — v socializem.

Po končani slovesnosti so se gostje odpeljali z motorno ladjo »PINKO TOMAŽIČ« na kratek izlet ob istrski obali do Portoroža in se v živahnem razgovoru pomenili še to in ono. K izvirnemu razpoloženju je pripomoglo tudi lepo sončno vreme, tako da res ni čudno, da je France Magajna, ki je prepotoval že precej sveta, vzhicen nad naravnimi lepotami krepko podudril, da ni na svetu lepše obale. In za slovo: v hotelu »ZORA« v Izoli z ribami obložena miza!

Ni dvoma, da se bodo gostje radi odzvali vabilu založbe, ko bo — upajmo da kmalu! — slavila izid svoje stote knjige.

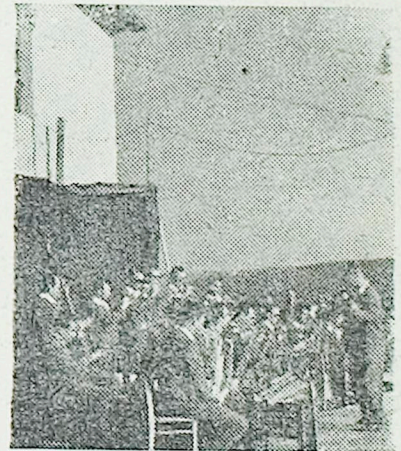
napovem tudi za naše področje tisto, kar je omenil tovariš Kardelj, da bomo namreč v naslednjih letih vlagali v kmetijstvo dvakrat več kot doslej in da bomo v našem kmetijstvu na ta način verjetno proizvodnjo še podvojili ali pa celo potrojili.

Tovariši in tovarišice, poznamo pa tudi pot, po kateri lahko to vprašanje ugodno rešimo. To je pot vsklajevanja kmetijske proizvodnje z uspehi, ki smo jih dosegli v naši industrijski proizvodnji. Seveda to ni lahka naloga, saj je potegnita za seboj še mnogo novih problemov. V našem obalnem področju, kjer smo že dosegli tisto, za kar se ponekod v Jugoslaviji šele borijo, to je visoko proizvodnjo na osnovi izredno intenzivnega kmetijstva, stoji pred nami izredno važna naloga, naloga združbljenja osnovnih proizvodjalnih sredstev, če hočemo na tem področju tako razdrobljenega kmetijstva nujno vse sile usmeriti v razvoj socialističnih odnosov, v modernizacijo naprednega kmetijstva. Naša Okrajna združna zveza in z njo naše splošne kmetijske zadruge so to pot sicer že ubrale lansko leto, morali pa jo bomo v letošnjem in prihodnjem letu še odločite ubirati, če hočemo dobro izpolniti omenjeno osnovno nalogo, to je nadaljnji dvig in pocenitev kmetijske proizvodnje, saj je pravzaprav predvsem od tega odvisen standard delovnih ljudi na vasi kakor tudi ljudi po naših mestih.

Tovarišice in tovariši! Ko sem uvodoma omenil, kako važna je naloga ljudskoprosvetnega udeleževanja in strokovnega usposabljanja našega delovnega človeka na vasi, sem imel v mislih to dejstvo, da nujno zahteva napredno kmetijstvo in z njim povezana modernizacija tudi naprednega človeka. Poudarjam to najvažnejšo nalogo, ki stoji pred našim okrajem, ter vabim vas vse, da vsak na svojem mestu in vsak z največjo voljo in požrtvovalnostjo pri tem delu pomagata. Imejte stalno pred očmi trenutno najvažnejšo nalogo naše ce-

lotne jugoslovanske socialistične graditve — dvig in pocenitev naše proizvodnje.

Tovariši in tovarišice! Ko smo nedavno imeli pri nas v Kopru nastop neznanih talentov iz vsega okraja, je vsakdo, ki je to prireditve videl, lahko začutil, s kakšno ljubeznijo in požrtvovalnostjo naš primorski človek danes hiti in dohiteva razvoj ostale Jugoslavije, kako se trudi, da bi v kratkem času nadoknadil vse tisto, kar je v 25 letih krivične preteklosti izgubil in zamudil. Računajoč na to polet v delu smemo torej upati, da bomo v naslednjih letih tudi na našem področju dali nadaljnji prispevek k izgradnji naše socialistične Ju-

Zabavni orkester Radia Ljubljana pod vodstvom mojstra Bojana Adamiča med izvajanjem programa

goslavije, da bomo zlasti na kmetijskem področju prednjačili in dali delovnim ljudem mest in vasi vse tisto, kar jim lahko damo.«

Tisoči ljudi so nato na obširnem igrišču pod združnim domom poslušali in sproti nagrajevali s toplim aplavzom nastopajoče, s katerimi so v glavnem že vsi bolj ali manj znani prek radijskih oddaj. Pozornost so vzbudili tudi domači iz Ravna, ki so se prvič poskusili tudi pred mikrofonom. Najtoplejšega priznanja pa so bili seveda deležni priznani glasbeniki Adamičevega plesnega orkestra in veseli Avsenikov kvintet.

Ves dan so si kmetje in drugi udeleženci ogledovali izbrano urejeno razstavo kmetijskih strojev in drugih potrebščin. Organizacija prireditve je bila kljub izredno velikemu obisku vzorna, posebej glede na težave okrog prevoza, prehrane itd.

Zvečer je bilo še žrebanje vstopnic za skupaj 91 nagrad, od katerih je posebno prva — TOMOSOV Colibry (Moped) — vzbujala precejšnje skomine in pobožne želje. Zal je bil srečnik le eden — sicer pa na 11. strani preberite žrebno listo in se — če ste bili med udeleženci prireditve — sami prepričajte, če vas ni morda srečala — bota Sreča!

Del parkirnega prostora neštetihih vozil na nedeljski slavnosti v Marezigah

IZ GOVORA VIDE TOMŠIČEVE V KOPRU

Na prelomnici družbenih in družinskih odnosov

V svojem predavanju je Vida Tomšičeva, organizacijski sekretar CK ZKS, uvodoma osvežila nekatere zgodovinskoteoretične marksistične postavke o nastanku družine, o njenem razvoju in osnovnih funkcijah. Po tem je prešla na odnos socialistične družbe do družine v ožjem smislu in poudarila, da živimo v dobi, ko se bo odigrala zavestna akcija v razvoju novih družbenih in družinskih odnosov. Največji del svojega govora je posvetila vprašanju stanovanjskih skupnosti, o katerih je Ljudska skupščina v februarju sprejela resolucijo in o katerih je tudi tov. Kardelj govoril že trikrat. V kratkem bo verjetno sprejet tudi zakon o stanovanjskih skupnostih.

Stanovanjska skupnost nastopa kot organizacija državljanov, kot osnovni element nove skupnosti družin, ki celo vrsto poslov ureja in industrijsko ali skupno. Tu gre za vprašanja, ki so do zdaj večinoma bremenila samo ženo, pa vendar zadevajo vso družino in tudi družbo. Stanovanjska skupnost ne bo nekak višji organ hišnih svetov, ampak organizacija ljudi določenega teritorija, ljudi, ki se bodo združili za skupno organizacijo svojega vsakodnevnega življenja. Zato ni čuda, da stanovanjsko skupnost imenujejo tudi razširjeno družino.

no oziroma razširjeno gospodinjstvo teh družin.

V razpravah o stanovanjskih skupnostih je bilo že slišati več različnih mnenj, vendar je obveljalo načelo, da se je treba držati koncepta, da je to razširjena družina, da dela stanovanjska skupnost usluge združenim družinam, in sicer predvsem usluge na sektorju potrošnje.

S tem v zvezi je bilo precej govora o servisih za gospodinjstvo. Prva stvar pri tem so prav gotovo skupne pralnice, ki bi v okviru takih stanovanjskih skupnosti delale mnogo ceneje kot pa pralnice, ki so komunalni obrati. Kajti če je stanovanjska skupnost razširjena družina, ni treba da so stroji v servisih v kakršnemkoli odnosu z občino, ker od tega nima nihče komercialne koristi. Zato so oproščeni kakršnihkoli dajatev. Prvi korak so že naredili nekateri stanovanjski sveti, ki so nabavili skupne pralne stroje. Razen pralnih strojev pa imamo danes že vrsto drugih tehničnih pripomočkov, ki lajšajo gospodinjstvo delo, vendar je finančna zmogljivost posameznih družin po navadi premajhna, da bi si lahko omislili take stroje, pa tudi stroji so pri eni sami družini premalo izkoriščeni, da bi bili rentabilni.

Seveda bodo materialna sredstva vprašanje tudi pri gospodinjstvih skupnostih. Največji del možnosti materialnega finansiranja bomo morali iskati v sredstvih državljanov, ki bivajo na področju te stanovanjske skupnosti. Podoben samodoprinos poznamo na kmetih, kjer določijo poseben prispevek n. pr. za ureditev vodovoda, napajališča itd. Fondov komunne namreč ne smemo bremeniti z izrednimi dotacijami hišnim svetom. Sredstva moramo iskati pri državljanih, ker bomo s tem posredno vplivali na povečanje storilnosti oziroma povečanje zaslužka. Ob povečani storilnosti bo dobil delavec tudi več sredstev za svoje življenje in s tem si bo lahko izboljšal svoj življenjski standard.

Vse te stvari narekujejo Socialistični zvezi nove naloge.

Stanovanjske skupnosti bodo morale skrbeti tudi za ustanavljanje dečjih ustanov in za zaščito otrok. Seveda bomo morali pri tem dati prednost zaposleni ženi. Izkušnje v prvih povojnih letih otrok, pri kateri ločimo otroke od družine. V okviru stanovanjske skupnosti lahko podaljšamo družinsko vzdušje in ga ohranimo tudi v ustanovah, v katerih bo otrok živel v času, ko bo mati zaposlena.

Zato govorimo, da bodo v okviru stanovanjskih skupnosti nastali novi tipi dečjih ustanov, nov način čuvanja otrok. Predvsem te ustanove ne bodo velike zgradbe za veliko število otrok, pač pa za manjše skupine, ki bodo pod strokovnim nadzorstvom zdravnika in prosvetnega delavca. Morda bomo takega človeka našli v okviru same skupnosti in bo opravljal to delo za majhen honorar. Seveda mora imeti osebo,

ki dela z otroki, določene moralno-politične kvalifikacije.

V takih pogojih seveda so veliko večje možnosti tesnejšega sodelovanja družinskih članov, nastaja pa tudi nova družina, ki je sicer ne vežejo krvne vezi, pač pa v zvezi skupnih interesov, družbene vezi. Skupen interes bo našel najrazličnejše oblike dela, tako v iskanju materialnih osnov kot v skrbi za otroke.

Če gledamo na stanovanjsko skupnost še s stališča družbenega samoupravljanja, potem vidimo v tej obliki elementarno šolo samoupravljanja. Naši državljani pa tudi otroci bodo spoznavali sistem samoupravljanja, učili se bodo spoštovati svoje sodržavljane itd.

Stanovanjska skupnost bo tako v bližnji bodočnosti — to je odvisno od naše aktivnosti in zainteresiranosti — pomenila drugi korak v razvoju našega družbenega samoupravljanja. Razen delavskega sveta, ki je organizacija proizvajalcev, bo prav stanovanjska skupnost na področju potrošnje osnovni steber v našem komunalnem sistemu.

Dvodnevni seminar gospodinjstvih pospeševalk v Kopru

Pretekli mesec je Zavod za pospeševanje gospodinjstva v Kopru organiziral dvodnevni seminar za gospodinjstvene pospeševalke s terena. Seminarja se je udeležilo 18 tovarišic iz vseh občin našega okraja.

Na seminarju so obravnavale ureditev, čiščenje in sodobno opremo stanovanja. Nato jim je elektrotehnik razlagal in pokazal manjša popravila električnih gospodinjstvih pripomočkov. Tovariša iz trgovinske zbornice sta predavala o delu, pomanjkljivosti, težavah in načrtih trgovske mreže ter o nalogah potrošniških svetov. Predavanje je dopolnila razprava, v kateri so tovarišice marsikaj konkretnega predlagale. Naslednji dan je bilo na vrsti praktično pripravljane rib na različne načine.

Tovrstni seminarji imajo namen, da gospodinjstvene pospeševalke prenesejo pridobljeno znanje med žene na teren v obliki krajših tečajev ali individualnih navsvetov.

Z OBČNEGA ZBORA ŽENA-ZADRUŽNIC

Vse na svoje mesto

Minuli teden, v četrtek, je bil v Kopru občni zbor Zveze zadružnic. V poročilu je bilo govora o delovanju te organizacije v preteklem letu in o smernicah za nadaljnje delo.

V pospeševanju kokošereje so dosegle zadružnice dobre rezultate, saj so nabavile v tej pomladi okrog 10.000 pasemskih piščancev. Pri tem se je izkazalo, da bi bilo najbolje v okviru živinorejskih pospeševalnih odborov ustanoviti podobore za kokošerejo, ki naj bi skrbeli za smotrnejši in hitri razvoj te panoge. V teh podoborih naj bi sodelovale predvsem žene.

Delegatka iz Ilirske Bistrice je

Ker imajo za našo prehrano važne sestavine, saj vsebujejo kalcij, fosfor, železo, jod, vitamin A, B, D ter polnovredne in lahko prebavljive beljakovine, priporočamo našim gospodinjstvom, da z njimi postrežejo svoji družini vsaj dvakrat tedensko. Navajamo nekaj receptov, preračunanih na 5 oseb.

Ribja pašteta

Potrebujemo 30 dkg rib, 10 dkg masla, limonin sok, sol, po okusu tudi poper.

Očiščeni ribam odstranimo koščice, jih opečemo v olju, ohladimo in pretlačimo skozi sito. Posebej vmešamo maslo, pridamo pretlačeno ribje meso, pokapamo z limoninim sokom, osolimo, po okusu popopravimo in mešamo, da postane pašteta gladka. Končno jo postavimo na hladno, da se strdi.

Svilena pikčasia obleka, primerena za svečaneje priložnosti

Naše zadružnice na obisku v Avstriji

Odbor zadružnic pri Glavni zadružni zvezi je organiziral poučno ekskurzijo zadružnic v Avstrijo. S tega potovanja nam je Marija Aljančičeva, predsednica Zveze zadružnic pri OZZ Koper, zapisala nekaj kratkih vtisov.

V VASI, KJER IMAJO SKUPNO HLADILNICO, PRALNICO IN ŠOLSKO KUHINJO

V Gabrsdorfu je 87 hišnih števil in 425 prebivalcev, od tega se 56 družin ukvarja izključno s kmetijstvom. V vasi imajo skupno hladilnico za globoko hlajenje, vaško pralnico in šolsko kuhinjo.

Denar za postavitev hladilnice je dalo 42 kmetov, ki so zdaj solastniki, od Zveznega ministrstva za kmetijstvo pa so dobili še posojilo. Pravijo, da je bilo treba vaščane precej prepričati, da so spoznali vrednost hladilnice. Toda sedaj so zelo zadovoljni: prehrana se je izboljšala, v vasi jim ni več potrebna mesnica, zdravnik pa je mnenja, da je veliko manj žlezočnih in črevesnih obolenj.

V majhnem kletnem prostoru je urejena skupna vaška pralnica, katere solastnikov je 36 gospodinjstev, vodi pa jo poseben odbor. Pralni stroj je na drva, kar je pri njih ceneje kot elektrika. Pralnice se poslužujejo vse družine v vasi.

Solska kuhinja služi tudi kot učni prostor za vse vrste tečajev na vasi. Pohišto jo deli v dva dela, to je v kuhinjo in obednico, ki je tudi učilnica. V tem prostoru se zbira pozimi mladina. Šolo so uredili s finančno pomočjo kmetijske zbornice in občine.

POSPEŠEVALNI CENTER IN STROKOVNA IZOBRAZBA KADRA

Zelo zanimiv je bil ogled okrajnega pospeševalnega centra v Deutschlandsbergu. V nekdanji kleti so uredili kuhinjo in učni prostor. Pri centru je nameščena ena, največ pa dve svetovalki. Taka svetovalka mora imeti takole strokovno izobrazbo: po mali maturi je dve leti na praksi, kar pomeni dve leti naporega fizičnega dela, pri katerem se seznanji z vsemi panogami kmetijstva in gospodinjstva; potem gre 4 leta v kmetijsko-gospodinjstvo srednje šole in ko to zaključi, mora še eno leto posejati pedagoške šole. Tako petletno šolanje je zelo drago, posebno če pomislimo, da ni štipendij. Prednost tega poklica je v Avstriji samo

v tem, da absolventka takoj dobi namestitev, medtem ko morajo ljudskošolske učiteljice čakati na zaposlitev tudi po več let.

DELO STROKOVNE SVETOVALKE

Okrajna svetovalka je pokazala našim zadružnicam vsa učila in jih seznanila s svojim delom.

Pri pouku skušajo biti predvsem nazorni in praktični. V začetku ni bilo lahko. Pospeševalke so morale hoditi od hiše do hiše in seznanjati kmete s sodobnimi in praktičnimi načini gospodarjenja in gospodinjstva. Danes pa že ljudje sami prihajajo na center po nasvete. Tako je danes glavno delo pospeševalk vodenje številnih tečajev, ki so zelo pogosti zlasti pozimi.

Svetovalke vzgajajo med ljud-

Obleka iz temnega bombaža z belim ovratnikom

mi svoje sodelavke, to se pravi najnaprednejše gospodinjce na vasi.

Dvakrat na leto gredo svetovalke iz vse države v Graz, kjer v enotedenskem tečaju izpopolnijo svoje strokovno znanje in dobijo navodila za nadaljnje delo.

VZORNA KMETIJA — UČNI OBRAT ZA VAJENCE

Naše zadružnice so obiskale tudi vzorno posestvo, ki ima 11 ha zemlje, od tega 8 ha obdelovalne. Na tem posestvu so v praksi trije vajenci, ki so socialno zavarovani, dobijo mesečno plačo in imajo vso oskrbo. Delovni čas je povprečno 10 ur dnevno. Vseh članov družine na kmetiji je šest. Vse sami obdelujejo, redijo 16 glav goveje živine, imajo 30 do 40 prašičev, od katerih imajo največji dohodek.

Posebno zanimiv je bil pogled v shrambo, ki je bila od tal do vrha napolnjena z raznimi kompoti, zelenjavnimi in mesnimi konzervami. Gospodinja je pojasnila, da sadna letina pač ni vedno enaka, zato je treba pripraviti, kar se da veliko. Ta shramba poleti gospodinjstvo zelo razbremeni pri kuhanju.

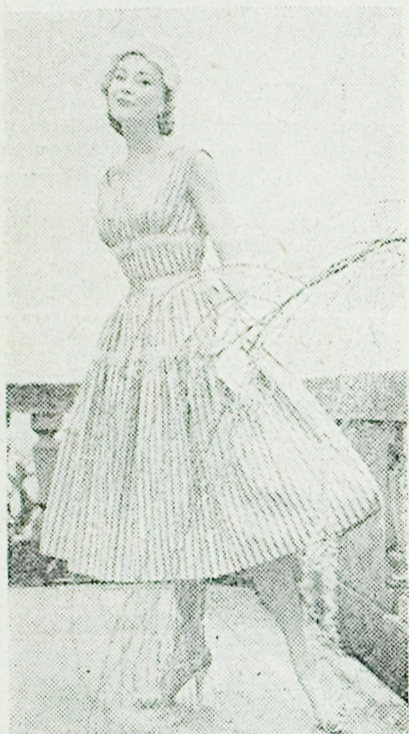
(Konec prihodnjic)

Ribja rižota

Potrebujemo 3/4 kg raznovrstnih rib, sol, 1/2 dcl olja, čebulo, peteršilj, česen, 55 dkg riža, 2 žlici paradiznikove mezge.

Očiščene, osoljene ribe opečemo v olju, nato pa preložimo v kozico s toplo vodo, da se kuhajo dalje. V istem olju nato svetlo zarumenimo čebulo, pridamo prebran in s prtljcem zbrisan riž, pražimo ga le toliko časa, da postane steklene barve. Pridamo še sekljan peteršilj, česen, paradiznikovo mezgo, dobro premešamo, zalijemo s precejeno ribjo juho, pokrijemo in pustimo, da se riž primerno zmeha. Ribam odstranimo koščice, jih narežemo na koščke ali pretlačimo in dodamo rižoti. Gotovo rižoto lahko potresemo s parmezanom.

A. M.

Poletna obleka iz črtastega blaga v lepi kombinaciji

SODOBNO GOSPODINJSTVO, štev. 4

Uvodne strani novega zvezka te naše strokovne gospodinjstvene revije napolnjuje daljša, izčrpana študija o otroški prehrani tja do šestega leta, čemur mnogi starši ne posvečajo toliko pozornosti, kot zasluži zaradi vpliva na otrokov kasnejši razvoj.

Tehten in hkrati ekonomsko utemeljen je prispevek, ki opozarja na nerentabilnost gradnje stanovanjskih hiš na samem. Gradbeni stroški (predvsem kanalizacija, napeljava vodovoda in elektrike) se pri taki hiši tako povečajo, da daleč odtehtajo edino njeno prednost — mir pred okolico. Pisec, strokovnjak, je v članku opozoril tudi na težave in na nepotrebne izdatke, ki jih imajo družine zaradi oddaljenosti od šole, službenega mesta in raznih športnih igrišč ter kulturnih ustanov.

Gospodinjce bo pritegnil tudi daljši članek o zatiranju moljev in informacije o novih modernih kuhinjskih na dve gredni plošči, ki jih je začela proizvajati tovarna TOBI v Bistrici pri Mariboru in za katere daje enoletno jamstvo, dalje kratko opozorilo na prednosti v CZNG preizkušeni stekleni strgalnikovi za sadje in brzosekačev za čebulo. Vsem, ki se ukvarjajo s kuho, bo marsikaj novega povedal tudi članek »Znate pravilno kuhati?«. Avtorica govori o samem fizikalnem procesu med kuhanjem in opozarja, kako naj ravnamo s tem ali onim živilom, da bo tudi kuhano ohranilo prijeten okus in čimveč hranilnih snovi.

Razen jedilnikov za pomladne dni boste v 4. številki Sodobnega gospodinjstva brali tudi navodila za vlaganje jajc in za pripravljane okusne hladilne pijače iz bezgovega cvetja. Zvezek zaključuje kratke informacije o novem vrtem orodju in njegovih prednostih ter odgovori na vprašanja naročnic SG, ki bodo nedvomno koristili tudi drugim bralcem.

ZA NAŠE KMETOVALCE • ZA NAŠE KMETOVALCE • ZA NAŠE KMETOVALCE • ZA NAŠE KMETOVALCE • ZA NAŠE KMETOVALCE

ŠE EN SOVRAŽNIK SADNEGA DREVJA

Ali poznate »rožiček« na slivi?

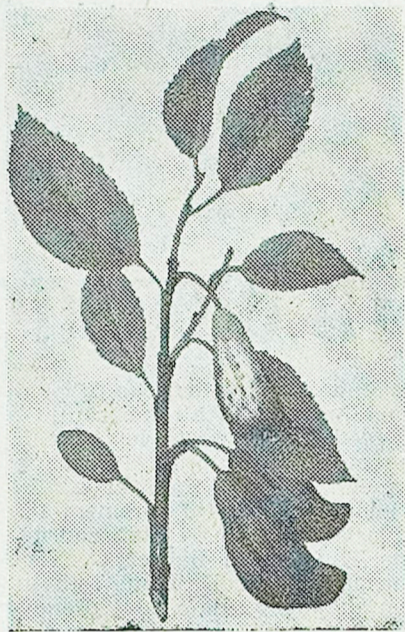
»Rožiček« na slivah je znana bolezen tega sadnega drevja, ki jo sadjarji divaške, hrpelske, ilirsko-bistriške, sežanske in pivške občine dobro poznajo. Povzročajo jo drobnozivka Taphrina pruni. Plodovi, ki so okuženi s to boleznijo, pričnajo hitreje rasti kot zdravi, postanejo podolgovati, se skrivijo v obliki roga — od tod tudi ime »rožiček« — in se v njih ne razvije niti koščica niti semenka. Meso takih sliv je brez okusa.

Plodovi so v začetku bledo-zelene barve, pozneje potemnejo in ostanejo na drevesu do zime. Ker pa so v začetku zorenja manj kisli od zdravih, jih otroci radi jedo.

Zivljenje parazitske glivice, ki povzroča to bolezen, je zelo podobno življenju glivice, ki »koda« listje na breskvah. Ker obe glivici prezimata na mladcih, je najboljšo sredstvo za njuno uničenje temeljito zimsko škropljenje sadnega drevja. Bolje rečeno: drevo moramo »oprati« s tako imenovanimi fungicidi to je z bordojsko brozgo, žvepleno-apneno brozgo ter s sredstvi, ki so narejena na osnovi dinitroortokrezola. To škropljenje je najuspešnejše spomladi pred listanjem, mora pa biti bordojska brozga enoodstotna, žvepleno-apnena brozga, s katero lahko z uspehom škropimo tudi po cvete-

nju, 1,5 do 2% in apneno apno 1%.

Razumljivo je, da nima škropljenje zaželenega učinka potem, ko so se »rožički« že razvili. In v kolikor so kmetovalci letos zamu-

»Rožiček« na slivi, bolezen, ki jo dobro poznajo sadjarji divaške, hrpelske, ilirsko-bistriške, sežanske in pivške občine.

dili s škropljenjem, naj oberejo okužena plodove in jih sežejo oziroma zakopljejo globoko v zemljo. Sadovnjake pa, ki so močno okuženi s to boleznijo, moramo izločiti in paziti, da jih bomo v času škropljenja sadnega drevja temeljito razkužili s prej omenjenimi sredstvi. Izvajanje teh ukrepov je tem bolj važno, saj poročajo iz nekaterih krajev, tako na primer iz Obrova, da se je ta bolezen že močno razširila tam, kjer slive v maju niso pozeble in kjer so letos pričakovali dobro letino.

Pozeba in slana povzročili občutno škodo

Nepričakovana pozeba in slana v maju sta v koprskem okraju po ugotovitvah okrajnega sveta za kmetijstvo in gozdarstvo, ki pa so še nepopolni, napravila za okrog 400 milijonov škode. Najbolj prizadete so vasi sežanske občine, kjer sta slana in pozeba marsikje uničila domala ves letos predvideni pridelek grozdja.

Na zadnji seji tega sveta, ki je bila pretekli teden v Kopru, so člani sveta med drugim tudi predlagali, da bi občinski ljudski odbori in kmetijske poslovne

zveze že letos organizirale izvajanje nekaterih pogodovovalnih del na področju našega državnih poskrbele za izboljšanje kakovosti pašniških površin. Sprejeli so tudi priporočilo Okrajnemu ljudskemu odboru Koper, naj sprejme odlok o obveznem čiščenju in obrezovanju pozebljenih oljčnih dreves in predlog okrajne veterinarske inšpekcije o letošnji izvedbi tuberkulinizacije goveje živine na področju koprškega okraja.

Ne pozabimo na škropljenje vinegradov

Zelo nevarna bolezen vinske trte je peronospora, ki se najpogosteje pojavlja ob toplih in vlažnih junijskih ter julijskih dneh. Na listih vinske trte se najprej pokažejo oljnati madeži, nato pa na njihovih spodnjih straneh bele lise. Peronospora je žlahtni vinski trti najbolj nevarna v času njenega cvetenja, če so vinogradi pregosti ali v zaprtih dolinah pa tudi, če so zaplavljeni.

Grozdu je nevarna bolezen oidij. Če ga napade ta bolezen, so grozdne jagode kot da bi bile posute s sivkastim prahom. Nji-

hova površina sčasoma skrknje, tako da se ne morejo več nadalje razvijati. Zato jagode razpokajo in iz njih izstopajo jagodne peške. Oboleli grozdi se čisto posušijo.

Razen teh dveh bolezni se je v zadnjem času pojavila še tretja: foma ali sušica kabrnkov. Sušica se v maju loti še nerazvitih grozdčev, da se potem pobesijo in posušeni visijo na trsu prav do trgatve.

Če se te bolezni pojavijo, ne pomaga nobeno zdravilo. Zato je najpametneje preprečiti njihov pojav. Peronosporo in sušico lahko onemogočimo, če vinograde pravočasno poškopimo z raztopino modre galice, oidij pa, če trte pravočasno škropimo. Za škropljenje je najbolj priporočljivo uporabljati 1 do 1,5% raztopino modre galice in če jo nevtalziramo z apnenim beležem. Za žveplanje uporabljamo najbolj kakovostni žvepleni prah.

Ker je za razvoj oidija najprimernejša nižja temperatura od one, ki je za razvoj peronospore prikladnejša, moramo žveplati takrat, ko so poganjki dolgi 7 do 10 cm. Ko pa začnemo s škropljenjem trt, je treba žveplanje opustiti. Na vsak hektoliter škropiva je prav, da dodamo po 20 dekagramov vodotopnega žvepla, imenovanega kosan.

Raztopino modre galice pripravimo tako, da v leseni posodi stopimo kilogram ali kilogram in pol modre galice na 50 litrov vode. V drugi večji leseni ali betonski posodi pripravimo apneni

belež. S 50 litri vode ga napravimo z 1,20 do 1,80 kg gašenega mastnega apna. Nato vlijemo raztopino modre galice v posodo, v kateri je pripravljen apneni belež, in dobro premešamo. To brozgo moramo preizkusiti z belim fenolftaleinovim papirjem. Če je brozga pravilno pripravljena, mora fenolftaleinov papir takoj pordečiti, kajti če papir ne spremeni barve, je treba škropivu dodati še malo apnenega beleža. V primeru pa, da fenolftaleinov papir močno pordeči, tako da pušča rdečo sled, če ga povlečemo po brozgi, moramo še doliti raztopljeno modro galico. Tako pripravljene raztopine modre galice je treba dodati po 20 dkg kosana na vsakih 100 litrov. Kosan pa je treba predhodno raztopiti v nekaj litrih vode in to raztopino vlijemo v že pripravljeno modro galico. Je pa v zadnjem času bolj upoštevan ditan, ki je boljši od modre galice in apna. Ditan je sivkast prah. Približno 30 dekagramov ditana raztopimo v 100 litrov vode.

Škropljenje trt moramo opraviti zelo vestno. Škropilnice morajo imeti dobre razpršilnike in imeti močan pritisk. Med škropljenjem ne sme škropivo kapljati s trsa. Dobra škropilnica razprši škropivo tako drobno, da se škropivo v obliki rose prime listov in zelenih delov. Vinograde moramo škropiti vsaj štirikrat letno, če pa je potrebno, tudi pet do šestkrat. V deževnih letih pa je priporočljivo prašenje vinogradov z apnenim apnom (kafro). Prašimo z žveplalnikom in paziti je treba, da oprasha zlasti grozdčice.

Ker pa se sušica pojavlja prej kot peronospora in da pred njo obvarujemo grozdčice, moramo škropiti trte z enoodstotno raztopino modre galice in to prej kot bi škropili proti peronospori.

Vsekakor je treba poudariti, da s pravočasnim in pravilnim škropljenjem ter s pravilno pripravino škropiva lahko obvarujemo vinograde najnevarnejših bolezni, kot so peronospora, oidij in sušica. Fa

Vinogradnike divaške in sežanske občine šmo v letošnji 21. številki Slovenskega Jadrana z dne 24. maja opozorili na hudega sovražnika vinogradov — trtnega zavijalca, ki ga vidite na sliki. Ko so po pozebi v maju ponovno pogonili listi vinske trte, je v teh dveh občinah začel s svojim uničevalnim delom trtni zavijalec. V borbi z njim je najbolj uspešno sredstvo sežiganje »smotk«, ki jih zavijalec dela.

Kako si bomo vzgojili sadike jagod?

Če hočemo razširiti jagodov nasad ali zasaditi novega, si moramo najprej preskrbeti sadike. Vemo, da je uspeh novega nasada v veliki meri odvisen od materiala za saditev oziroma novih rastlin. Čeprav drugi pogoji za rast ustrezajo, lahko slabe sadike napravijo veliko škodo. Ker sedaj še nimamo matičnjakov, kjer bi vzgajali sortno čiste sadike, je pač potrebno, da moramo zanje sami poskrbeti.

Najvažnejša je izbira matičnih rastlin, od katerih bomo vzeli sadike.

Jagode najčešče razmnožujemo z živicami. Živice ali poganjke poganja matična rastlina na vse strani. Dolge so 20 do 40 cm in imajo členke. Po navadi se drugi in tretji vkorenini in razvije liste, v zemljo pa korenine. Tako se poleti razvije okrog matične rastline več mladih rastlinic.

Ni pa vseeno, od katerega grma vzamemo sadike. Le če bomo vzeli sadike od rodni in zdravih grmov, ki so zgodaj imele zrele plodove in so sortno karakteristični, to je da imajo plodovi in tudi rastlina pogoje, ki so tipični za sorto, katero želimo razmnoževati, lahko pričakujemo enake lastnosti tudi pri sadikah. Za sorto Madame Moutot, ki je na Koprskem zelo razširjena, je značilna, da ima velike plodove, ki so nepravilne oblike, včasih tudi kijaste ali oglate. V polni zrelosti je jagoda temnordeča ali pa svetlordeča z zelenkastobelom konico. Rast rastline je močna, liste ima velike, temnozeleno in čvrste.

Ze med vegetacijo moramo s palčkami označiti rastline, ki bi bile po omenjenih lastnostih kot matične najboljše. Le tako bomo vedeli, od katerega grma moramo vzeti sadike, da bo tudi podmladek kakovosten. Često razvijejo največ živic in so najbujnejše rasti prav tiste rastline, ki so zelo malo ali nič rodile. Zato ne pozabimo na odbiranje že sedaj. Najboljše je, da oddelimo del površine posajene z jagodami, ki nam bo služila kot matični nasad. To površino — matičnjak — moramo po obiranju še posebno skrbno obdelati, očistiti plevel, okopati in pognojiti z dušičnimi gnojili (150—200 kg čiljskega solitra na ha), da pospešimo tvorjenje korenin in tako vplivamo na količino in kvaliteto mladih rastlin. Za presajanje na

stalno mesto pridejo v poštev le dobro ukoreninjene sadike z dolgimi in gostimi lasastimi koreninami. Po obiranju posebno močne živice pritisnemo narahlo v zemljo. Živice ostanejo v zvezi z matično rastlino, ki jih hrani. Ker tudi mlade rastline prično delati živice, jih moramo odstraniti, da ne bi rastline preveč izčrpale.

Jagode lahko razmnožujemo tudi tako, da členke živic z rozeto odrežemo in presadimo na posebne gredice, da jih tako nadalje odgajamo. Ta način je dober, vsaj tako proizvedemo več sadik. Gredice morajo biti skrbno pripravljene in imeti v zgornjem sloju veliko količino hlevskega gnoja ali komposta. Naj-

bolje je, da so 120 cm široke. Razdelimo jih v vrste po 10 cm narazen, med rastlinami pa po 5 cm. V tako pripravljeno pikirišče posadimo rozete. Ko so koreninice še kratke, je potrebno, da je površina zemlje rahla in že pred saditvijo dobro zalita. Po saditvi je potrebno pikirišče ponovno dobro zalivati in ga pokriti s slamo (3 do 4 cm). Vsak tretji do četrti dan je treba pikirani nasad zalivati. Tako zastarte in dobro zalivane rastline se bodo hitro vkoreninile. Ko so se rastline vkoreninile, kar vidimo po rasti listov, odstranimo slamnato pokrivalo. Če se bomo držali teh navodil, lahko proizvedemo dovolj sadik za jesensko presajanje oziroma saditev.

ZAKLJUČNE PRIREDITVE OB PRAZNIKU MLADOSTI

Mladina je pripravljena za ljubljanski festival telesne kulture

Zamišljeno je bilo, da bi mladina proslavila Praznik mladosti z različnimi telesnovzgojnimi manifestacijami, tekmovanji, sprevidi in telovadnimi nastopi. Tako širokega programa ni bilo mogoče opraviti v enem dnevu, zato so predlagali, naj bi organizirali Teden mladosti, ki bi imel svoj vrhunec 25. maja, to je na dan, ki so ga določili za Praznik mladosti. S tem praznikom naj bi mladina proslavila rojstni dan predsednika Tita.

Ze same priprave pa so pokazale, da je tudi teden dni pretesno odmerjen okvir za tako številne prireditve. Praktično je začela mladina svoj praznik mladosti s tekom mladosti 7. maja, ko je skozi naš okraj tekla štafeta, ki je nosila pozdrave tovarišu Titu za njegov rojstni dan. Nad 1000 tekačev se je v našem okraju udeležilo teka mladosti, nad 3000 udeležencev je bilo na manifestacijah v mestih, kjer se je štafeta ustavljala, povsod ob poti pa so gledalci s cvetjem obsuli nosilce štafete palice.

Številna tekmovanja, ki so jih priredili mladina, šole, sindikati, športne organizacije in Partizan, so v našem okraju zajela skoraj vse telesnovzgojne dejavnosti in so velikega pomena za razvoj telesne vzgoje, ker so bila močna vzpodbuda za nadaljnje delo. Glavna tekmovanja v okviru Praznika mladosti je organizirala

Okrajna zveza Partizana, ki je skupaj s športnimi podzvezami priredila vrsto okrajnih prvenstev.

Do zdaj so odigrali turnir za okrajno prvenstvo v namiznem tenisu, v streljanju z zračno puško, v nogometu, odbojki, košarki in malem rokometu. Za ta tekmovanja so okraj razdelili na dva dela: na obmorski pas, kjer so tekmovale občine Koper, Piran in Izola, in na notranjost, kjer so tekmovale druge občine. Po izločilnih tekmovanjih so se srečali prvaki obmorskega pasu in notranjosti za naslov okrajnih prvakov posameznih panog. Na programu je še prvenstvo v atletiki, ki bo 8. junija, in partizanski mnogoboj, ki bo 15. in 16. junija. Prvaki okraja v odbojki so igralci Ilirske Bistrice, mladinci Koper, članice Koper in mladinke Sežana. V malem rokometu so dosegli prvo mesto med člani Koper, med mladinci Piran in med članicami Koper. V nogometu so prvi Šmarje in mladinci Postojna. V košarki so prve članice Postojna, medtem ko bo o prvem mestu članov odločal dvoboj Postojna—Piran. V namiznem tenisu je večino prvih mest pobral namiznoteniški klub Koper. Po končanih okrajnih prvenstvih bodo tekmovanja z goriškim okrajem za prvenstvo Primorske.

Deževno in hladno vreme je onemogočilo proslave, ki so bile

pripravljene za Praznik mladosti, 25. in 26. maja. Zato so vse proslave odložili za teden dni. Samo Divača je delno s telovadno akademijo proslavila ta dan, glavno proslavo s telovadno akademijo pa bo imela v nedeljo, 9. junija v Matavunu pri Skočjanski jami. V soboto in v nedeljo so bile v Postojni, Sežani, Ilirski Bistrici, Piranu, Izoli in Kopru veličastne proslave. V sprevidih je korakalo veliko število telovadcev, športnikov, mladine, pionirjev, gasilcev in članov predvojaške vzgoje. V vseh mestih so bila zborovanja ob udeležbi številnega občinstva. Prapori, zastave, godbe, nastopi pevskih zborov in folklornih skupin ter govori predstavnikov množičnih organizacij so dali proslavam svečan značaj.

Razen sprevedov in javnih zborovanj je bila ta dan v našem okraju vrsta tekmovanj in javnih telovadnih nastopov. Omeniti moramo tekmovanja v Piranu, kjer so ta dan imeli svečano otvoritev novega igrišča, ter tekmovanja v Ilirski Bistrici in Postojni. TVD Partizan Koper je v nedeljo priredil svoj društveni nastop na igrišču ob morju, družva Sežana, Dutovlje in Tomaj so priredila skupen nastop v Sežani, Partizan v Planini pa je ob sodelovanju društev iz Postojne, Logatca in Rakeka priredil zelo uspeh telovadni nastop z razvitjem prapora. M. S.

RESNIČEN PRAZNIK ZDRAVJA IN MOČI KOPRSKE MLADINE

SLAVJE MLADOSTI

Tako praznično razpoloženje, kot je bilo v soboto popoldne, doživi Koper le malokdaj. Njegove ulice in trgi so bili ta dan polni izvajalcev in gledalcev zaključnih prireditev ob Tednu mladosti.

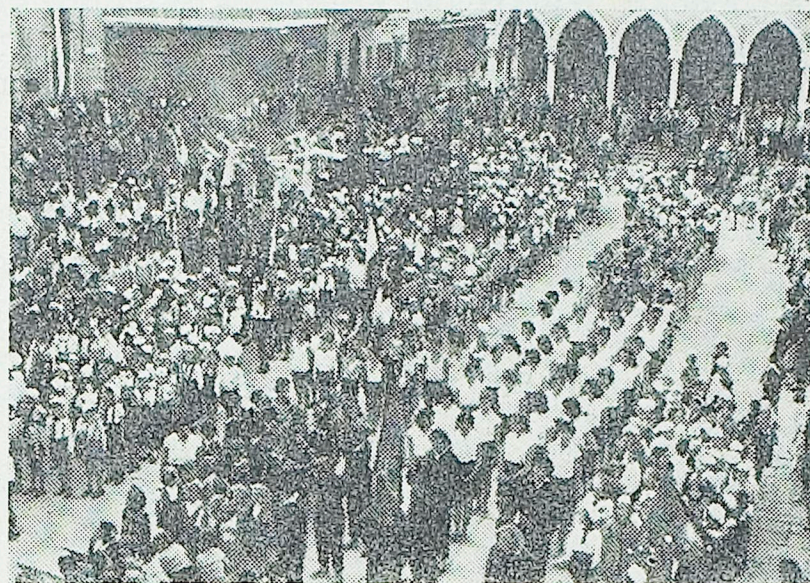
Ko je bil zaključen na letnem telovadišču v Kopru telovadni nastop TVD Partizan, se je kmalu po 18. uri razvil mogočen sprevod članov pionirske, mladinske in drugih organizacij. Bili so pionirji z belimi kapami na glavah in rdečimi ovraticami, pionirjarmornarji, telovadci in telovadkinje v krojih TVD Partizan, dijaiki-brigadirji mladinskih delovnih

sel in voljo za prikazovanje vrednosti naše folklorne ter za to, da se naše narodno blago ne bi izgubilo v hrupu sodobnega načina življenja.

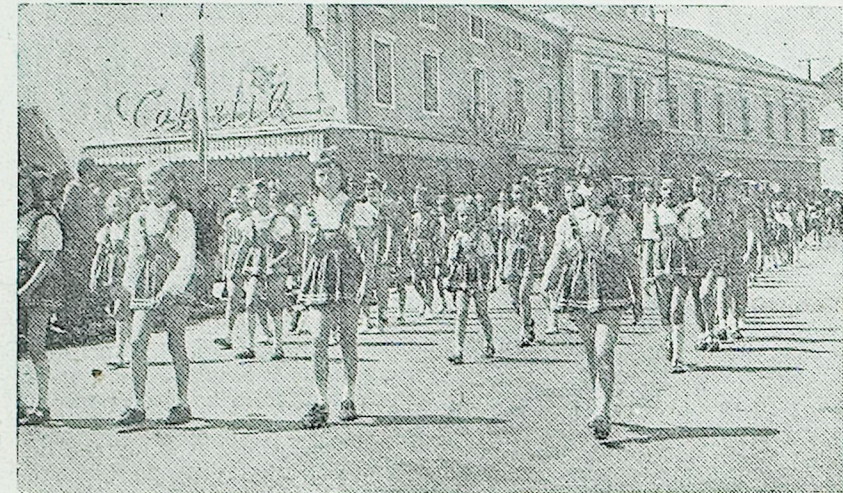
Člani krožkov Ljudske tehnike v Dijaškem domu v Kopru pa so priredili razstavo, na kateri so modelarji, foto-amaterji, kovinarji ter člani krožka ročnih del razstavili svoje izdelke. Več kot 300 razstavljenih predmetov, med katerimi so bili tudi modeli letal, helikopterjev, izdelki iz lesnita, rafije in mavca, električna žaga, hišni električni pribor, pletenine, prti in vrsta slik mladih foto-amaterjev, je

društva ter gasilci. Po popoldanskem slavnostnem sprevodu mladincev skozi mesto je na športnem igrišču govoril predsednik ObLO Alfonz Grmek o nalogah mladinske organizacije, podelil diplome okrajne zveze TVD Partizan najzaslužnejšim telesnovzgojnim delavcem, nato pa je bil telovadni nastop štiristotih pionirjev in mladincev ter mladink.

Dan mladosti so v Piranu počastili s povorko in z otvoritvijo športnega igrišča, ki ga je zgradila mladina. V Planini pri Postojni pa so ob tej priložnosti razvili prapor TVD Partizan z dobro uspešo prireditvijo.

Na Titovem trgu v Kopru

Postojnske pionirke med parado

brigad, ki bodo tudi letos v poletnih mesecih gradili vrsto novih in že začelih gospodarskih objektov, nato pa še člani Ljudske tehnike: modelarji, jadralci, radioamaterji in motoristi. V sprevodu tudi niso manjkali športniki, taborniki in gasilci.

Parada mladosti se je zaključila na Titovem trgu. Nepozaben je bil pogled na večtisočglavo množico, ki je prisostvovala zborovanju, na katerem sta govorila predsednica OK LMS Marija Vogrič o pomenu Dneva mladosti in član sekretariata OK ZKS dr. Svetozar Polič o vlogi mladine v prostvenih in telesnovzgojnih ter športnih organizacijah.

Zvečer pa je bil na Titovem trgu nastop članov folklornih skupin koprškega Vajenskega doma, tovarne Partizanka in Valdolte, ki so v organizaciji koprškega Društva prijateljev mladine pod strokovnim vodstvom Irene Štajer in Lojzeta Usenika želi za svoja kvalitetna izvajanja jugoslovanskih narodnih plesov navdušen aplavz številnega občinstva. Ob tej priložnosti lahko mimogrede zabeležimo, da so te folklorne skupine, ki so nastopile tudi ob kmečkem prazniku Slovenske Istre v nedeljo popoldne v Marezigah, dokazale velik smi-

zбудilo priznanje občinstva za kvalitetne izdelke članov Ljudske tehnike koprškega dijaškega doma.

V Postojni je v nedeljo nastopilo v Paradi mladosti več kot 500 mladink in mladincev. Mimo častne tribune, na kateri so se zbrali predstavniki krajevnega oblastnega in političnega življenja, so korakali člani TVD Partizan, taborniki, planinci, jamarji, letalci, športniki in člani prostovoljnih gasilskih društev. V sprevodu so bili tudi mladi zadržniki s traktorji in agrotehničnimi napravami, pionirji in člani raznih organizacij. Na Trgu padlih borcev sta ob zaključku parade spregovorila zbranim zborovalcem predsednik občinskega komiteja LMS Maks Maver in sekretar Občinskega komiteja ZKS Zdravko Smrekar.

V popoldanskih urah pa so bile v Postojni športne prireditve. Bilo je tudi tekmovanje pionirjev in cicibanov, ki pa žal ni uspelo tako kot bi lahko, ker je bila udeležba premajhna kljub temu, da je postojnsko Avto-moto društvo pripravilo več okusnih daril.

V Sežani so ob zaključku Tedna mladosti imeli športni mladinski festival, ki so se ga udeležili tudi člani planinskega in Avtomoto

Večjo skrb olepšanju Izole

Turistično olepševalno društvo v Izoli je razpisalo letos v začetku aprila nagradno tekmovanje za olepšavo mesta. Komisija, ki naj bi ugotovila rezultate tekmovanja, je obiskala vse glavne predele mesta in sporočila, da so stanovalci s skromnimi sredstvi marsikje okusno olepšali svoje vrtove in odstranili vso nesnago, medtem ko so nekateri prebivalci mesta dokazali, da so leni in da se v umazaniji počutijo kar dobro oziroma da so brez čuta za lepoto. Marsikje bi se še dalo z nekaj dobre volje in brez po-

sebnih stroškov odstraniti to ali ono neokusnost ali umazanijo.

Med tistimi, ki so lepo uredili prostor pred svojimi hišami, bi omenili tovariša Tula, ki je z izzredno marljivostjo spremenil lice dvorišča pri vinski kleti zadruge na Kidričevem nabrežju. Pravo nasprotje prejšnjemu stanju! Sprehajalci gledajo zdaj prenovljeno ograjo in rože — sicer skromne, toda vendarle cvetje...

Veliko več bi bilo primerov, kjer je ljudem kaj malo mar zunanji videz njihovih bivališč. Posebno preseneča genialno za-

nemarnjena okolica novih blokov, nič kaj lepa legitimacija večine stanovalcev. Da bi ne bili krični, moramo priznati nekaj častnih izjem, ki si zelo osamljeni skušajo urediti nekaj vrčiček. Vse prej kot prijetno sliko nudi tudi zarjavela bodeča žica nasproti hotela. In ne samo tam!

Problem zase so skupine slabovzgojenih otrok, ki se klatijo po cestah in parkih ter brez potrebe uničujejo cvetlične nasade. Še večje graje vredno je početje nekaterih žensk, ki se jim doma ne ljubi vzgajati rož in jih zato na razne prilike enostavno kra-dejo po javnih nasadih. Morda bi bilo nekoliko bolje, če bi zgodaj spomladi kdorkoli prodajal cvetlično seme in sadike.

Vzrok za splošno zanemarjenost zunanje izgleda hiš je v glavnem v dejstvu, da so bile ponekod dolgo brez dobrega upravljanja. Področni hišni sveti bi opravili hvaležno delo, če bi nekaj sredstev določili tudi za prepleskanje fasad, pobarvanje okenskih polken in okvirov, da bi jih ne uničila vlaga in sonce, za popravila ograj in podobno.

Turistično olepševalno društvo je podaljšalo tekmovalni rok za olepšanje mesta do konca junija, nato pa bo najboljšim razdelilo nagrade.

Na zadnjem društvenem sestanku je bilo tudi mnogo razpravljanja v zvezi s pomanjkanjem vsaj za silo urejenega letnenga kopališča in to tembolj, ker je po zadnjem sklepu občine skoraj vsa obala razen majhnega pasu ob svetilniku za kopalce praktično zaprta.

-ks

Družinska tragedija v Postojni

Minuli ponedeljek je v zgodnjih urah Zora Milavec iz Postojne, Kot št. 10, stara 35 let, zverinsko ubila svojega 32-letnega moža Jožefa Milavca, ki je bil zaposlen v Tovarni mesnih izdelkov v Postojni.

Kolikor se je doslej dalo ugotoviti, je gnusni zločin storila iz ljubosumja. Nanj se je verjetno že delj časa pripravljala, ker mu je med pogostimi prepriji z ubojem že večkrat zagrozila. Navedenega dne pa je to res

storila s tem, da mu je med spanjem z nožem prerezala vrat, kar je povzročilo takojšnjo smrt.

Morilka je mati dveh mladoletnih otrok, ki ju je po izjavah sosedov vzgajala v sovraštvo do svojega očeta.

Gotovo je k zločinu pripomoglo precej tudi njeno neuravnovešeno duševno stanje, ki ga je še stopnjevalo pogosto letanje okrog bolj ali manj znanih postojnskih vedeževalk in »šlogaric«, pri katerih je iskala »sreče« in »skrivnostnih razodetij« o nezvestobi svojega moža. Resno ali neresno, dejstvo je, da bi bilo treba tem vrstam »obrti« v Postojni napraviti enkrat za vselej konec, saj ni rečeno, da ima na omejene in primitivne ljudi to le določen negativen vpliv.

O vzroku zločina in o morilkini krivdi pa bo sklepalo sodišče.

Stefan Bratina

Koristen predlog

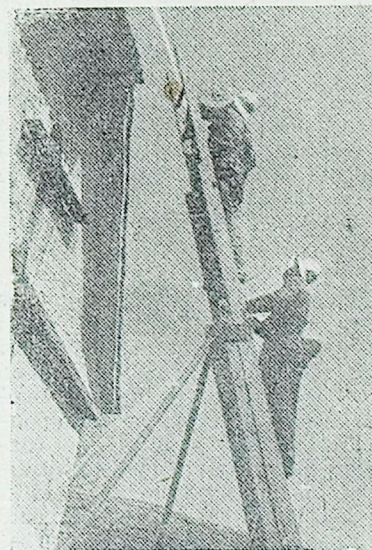
Svet za šolstvo pri OLO v Kopru je na svoji seji razpravljal predvsem o strokovnem izobraževanju kmečke mladine. Sklenili so ustanoviti večerne kmetijske šole. Nujnost takih šol so poudarili predvsem zato, ker je v vsej Sloveniji le ena srednja kmetijska šola ter 22 nižjih, ki letno lahko nudijo strokovno izobrazbo le približno 800 učencem. Večerne kmetijske šole bodo imele učni program in načrt prilagojen posebnim potrebam koprškega okraja. Svet za šolstvo je hkrati priporočil, naj se na vseh osemletkah uvede obvezni predmet gospodarstvo-gospodinjstvo. Da bi usposobil učiteljski kader za ta predmet, bo Zavod za pospeševanje gospodinjstva v Kopru priredil poseben seminar za učiteljice. Svet je priporočil tudi koprskemu učiteljskišću uvedbo predmeta: gospodarstvo - gospodinjstvo.

Posnemanja vredno

Občinska gasilska zveza v Postojni je med 26. majem in 2. junijem priredila »Teden požarne varnosti«. Ob tej priložnosti je med drugim priredila v sodelovanju s postojnsko podružnico Državnega zavarovalnega zavoda vrsto predavanj o pomenu preventivne požarno-varnostne službe in o zavarovanju. Tako so bila predavanja s predvajanjem strokovnih filmov v Planini, Studnem, Bukovju, Razdrtem in v Prestranku. Predvidena pa so

predavanja — doslej se jih je udeležilo približno 500 ljudi — tudi za osnovnošolsko mladino.

V tem tednu je posebna komisija ugotavljala strokovno sposobnost in pripravljenost prostovoljnih gasilskih društev. Pri tem

je ugotovila znaten napredek pri delu industrijskega prostovoljnega društva »Javor« v Prestranku, medtem ko je uvrstila PGD Veliki otok med najbolj nedelavne. Zabeležiti je tudi treba pobudo Notranjskega muzeja v Postojni, da je te dni odprl nov, žal pa še nepopolen oddelek, ki prikazuje razvoj gasilstva.

STINA

Pismo uredništvu

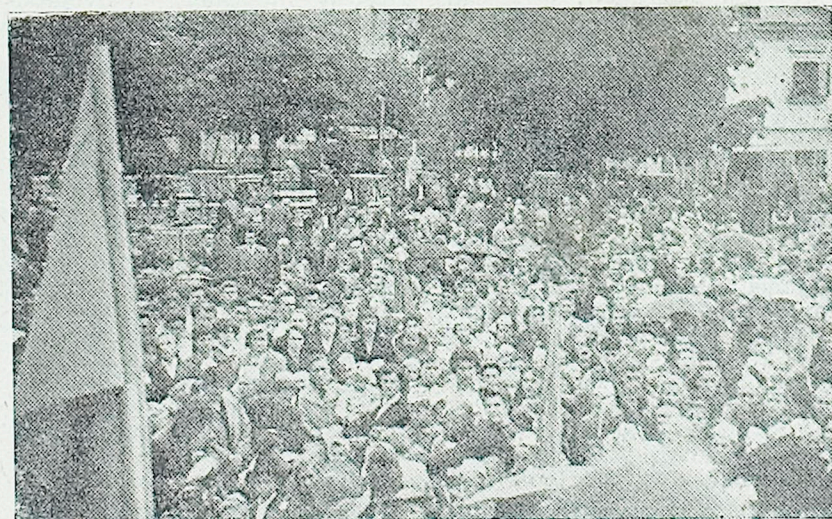
PROBLEM, KI TERJA NAGLO UREDITEV

Ze dobra dva meseca se pritožujejo izletniki in turisti zaradi slabih zvez med Koprrom in ankaranskim obalnim pasom. Mislim, da smo v nedeljo doživeli glede tega višek. Okrog pol petih popoldne je odplula zadnja ladja iz Ankarana proti Kopru, ljudi pa je bilo toliko, da se seveda niso mogli vsi vkrcati. Med splošnim pririvanjem je ladja odplula, zmedo pa so povečali še otroci, ki so se v gneči izgubili in jokajoč iskali starše, ki so bili na ladji.

Oglejmo si nekaj podrobnosti sedanjega voznega reda. Ladja odhaja iz Kopra ob pol 13. uri. Če se hočeš udeležiti izleta, se moraš torej najprej odpovedati kosilu (zlasti če se hraniš v menzi!). Če pa se že odločiš za izlet, se moraš sredi najbolj prijetnega razpoloženja vrniti v Koper, kajti zadnja ladja odhaja že ob pol 17. Nesmisel tega voznega reda prihaja do izraza zlasti ob nedeljah, ko prihaja v Koper na stotine izletnikov in turistov.

Res je sicer, da še nismo sredi sezone, res pa je tudi, da se lepi dnevi ob slovenski obali začno že v začetku

aprila in da ne bi razvoju tukajšnjega turizma prav nič škodovalo, če bi vsaj ob nedeljah vozile ladje bolj pogosto in ob bolj primernih urah. Upajmo, da se bo ta stvar do glavne turistične sezone uredila. N. C.

Dan mladosti so sicer v slabem vremenu, toda vedri in razpoloženi proslavili pionirji v Ilirski Bistrici

TELESNA VZGOJA · ŠPORT · ŠAH

ŠAH

Temeljita revanža

V kvalifikacijskih tekmovanjih za republiško moštveno šahovsko prvenstvo sta se sredi tedna pomerila v revanžnem dvoboju Koper in Izola. Tokrat so Koprčani temeljito obračunali z nasprotnikom in dosegli izredno zmago 9:1. Ker so v prvem dvoboju zmagali Izolani s 6 in pol : 3 in pol, je torej končni rezultat srečanja 12 in pol : 7 in pol v korist Kopra. Tako se je Koper plasiral v nadaljnje tekmovanje, kjer ga čaka dvoboj s Piranom.

Posamezni rezultati revanžnega srečanja med Kopro in Izolo so bili naslednji:

Omladič—Cijan	1:0
Gerželj—Dolinšek	1:0
Zavec—Oman	remi
Habič—Muser	1:0
Srdoč—Cah	1:0
Erjavec—Hrvatina	1:0
Oblak—Černe	1:0
Klajnšček—Mihna	1:0
Rozin—Savelj	remi
Drekonja—Bajželj	1:0

Zmaga Koprčanov je popolnoma zaslužena. Dvoboja so se lotili z resnostjo in borbenostjo in za las je manjkalo, da niso dosegli največje možne zmage 10:0. V obeh neodločenih partijah so imeli namreč Koprčani precej boljše poziciji, ki pa jih niso znali izkoristiti. Za Izolane lahko rečemo, da so se kljub visokemu porazu precej trudili, toda kakor se

ODBOJKA

ILIRSKA BISTRICA — OKRAJNI PRVAK

V soboto je bila v Kopru finalna tekma za naslov okrajnega prvaka društev TVD Partizan med Kopro in Ilirsko Bistrico. Gostje so zasluženo zmagali s 3:2. Odlikovali so se predvsem z ostrimi udarci na mreži. Koprčani so nastopili s pomlajeno ekipo, ki je bila sicer zelo borbeno in požrtvovalna, vendar se je opazilo, da ji manjka izkušenj.

Učiteljičino pismo

(Nadaljevanje s 5. strani)

V vseh štirih letih so imeli skupno 1400 ur pouka (v 1. razredu 300 ur, v 2. razredu 300 ur, v 3. razredu 400 ur in v 4. razredu 400 ur pouka). Ves ta pouk je bil mnogokrat prepojen z nadihom sproščenega vzdušja, ki je prevladoval včasih pri enem od obeh razredov in ki je le motil učence drugega razreda.

Oglejmo si sedaj koliko ur nemotene rednega pouka pa so imeli

DEJAVNOST

NEKDANJEGA KOPRSKEGA LADJEDELNIŠTVA

(Nadaljevanje s 6. strani)

enot, ki je imela motorni pogon namesto parnega stroja.

Kakor vidimo, je ladjedelnica v Kopru gradila za tiste čase sodobne plovne enote za malo obalno plovno in ladjice za druge potrebe in ni zaostajala za drugimi, večjimi ladjedelnicami. Kmalu je začela graditi tudi motorne ladje. Motorna ladja »Nibbio« je bila leta 1911 druga največja motorna ladja takratne avstroogrške trgovske mornarice. Največja motorna ladja je bila »Brioni«, zgrajena v Trstu leta 1908 (28 m dolga in 5 m široka).

To je samo del znanega spiska železnih obalnih ladij, ki so bile zgrajene v koprski ladjedelnici. Poleg novih gradenj je ladjedelnica opravljala tudi remonte na različnih ladjah. Obalna podjetja, večja in manjša, ki so imela sedeže v Tržaškem zalivu in drugod ob Jadranski obali, so dobro poznala ladjedelnico v Kopru in njene izdelke. Razvoj Trsta in njegovih ladjedelnic ter ladjedelnic v drugih pomembnejših mestih je končno onemogočil nadaljnji obstoj tega pomembnega pomorskega podjetja v Kopru. Vida.

temu pravi — imeli so »črn dan« in oprava z zelo borbenim in razpoloženim nasprotnikom.

NOVO MESTO : KOPER 6:4

V nedeljo je bilo v Ankaranu prijateljsko srečanje med reprezentancama novomeškega in koprškega okraja. Gostje so premagali oslabiljene domačine, ki so nastopili brez Omladiča, Lo-

kovška in dr. Lipaja, s 6:4. Za reprezentanco koprškega okraja so nastopili: Cijan, Sivec, Dolinšek, Veber, Cah, Erjavec, Zavec, Klajnšček ter Lenarčičeva in Piklova.

Danes popoldne ob 17. uri bo v prostorih gostinskega obrata Riviera v Piranu prvenstveni dvoboj v šahu med moštvom Kopra in Pirana na desetih deskah.

V nedeljo, 16. junija, bo v Ajdovščini okrajni šahovski dvoboj na desetih deskah med moštvi koprškega in goriškega okraja.

NOGOMET

Še en poraz Izole

V predzadnjem kolu ljubljansko-primorske nogometne lige je Izola izgubila v Ljubljani s Krimom z 1:4. Po tem porazu so se njene možnosti za obstanek v ligi še bolj zmanjšale. Zadnje upanje, ki je ostalo, je še nedeljska tekma z Grafičarjem. Izola igra na domačem igrišču in ni izključeno, da pripravi svojim pristajalcem presenečenje in si z zmago zagotovi nadaljnje sodelovanje v tej ligi.

Od drugih tekem moramo omeniti prepričljivo zmago Nove Gorice nad krajnsko Mladostjo s 3:1. Na ta način si je Nova Gorica zagotovila četrto mesto. Položaj je zdaj jasn na vrhu in na dnu. Krim je že prvak, iz lige pa bo izpadel Branik. V zadnjem kolu bo šlo torej le za to, ali bo izpadla Mladost ali Izola in ali bo

STRELSTVO

Občinski odred predvojaške vzgoje v Ajdovščini, ki šteje 260 mladincev, je priredil v nedeljo strelske tekme. Najboljše rezultate so dosegli mladinci vajenske šole iz Ajdovščine, ki so si priborili prehodni pokal občinskega ljudskega odbora.

zasedel peto mesto Tržič ali Slovan.

Lestvica pred zaključkom pa je naslednja:

Krim	17	13	3	1	54:18	29
Triglav	17	12	1	4	54:25	25
Grafičar	17	11	1	6	59:34	23
Nova Gorica	17	8	3	6	43:29	19
Slovan	17	7	2	8	32:31	16
Tržič	17	7	2	8	26:27	16
Pirija	17	6	2	9	30:34	14
Izola	17	5	2	10	29:40	12
Mladost	17	5	2	10	27:43	12

VESLANJE

USPELA REGATA V IZOLI

Veslaški klub v Izoli je v nedeljo organiziral regato, ki so se je razen domačinov udeležili tudi veslači iz Pirana in Rovinja. Nastopilo je 46 veslačev z naslednjimi rezultati:

Yola 4 — člani: 1. Rovinj, 2. Piran
Skiff — mladinci: 1. Rovinj, 2. Izola, 3. Piran

Yola 4 — mladinci: 1. Izola, 2. Rovinj
Skiff — mladince: 1. Izola, 2. Piran

Yola 4 — mladinke: 1. Izola, 2. Piran

Skiff — člani: 1. Rovinj, 2. Izola

Klinker — mladinci: 1. Rovinj, 2. Izola

Klinker — člani: 1. Rovinj, 2. Piran

Yola 4 — članice: 1. Izola I, 2. Izola II

Regata je v celoti uspela in tekmovanje si je z zanimanjem ogledalo okrog 300 gledalcev. Veslaški klub v Izoli se ob tej priložnosti zahvaljuje Tajništvu za, natančne zadeve Koper, ki je dalo na razpolago tekmovalcem dvojni motorni čoln.

D. B.

Barba Vane pravi...

Najprej moram obračunati z našo poštno službo. Saj je res že škandal, da dobi Radio Ljubljana »Slovenski Jadrani« šele po treh tednih in da mora na koncu pogrevati zelo stare vice, ko tedne in tedne spravljaja skupaj oddajo za našo vas. Portorožani se namreč že upravičeno sprašujejo, kdaj bo vendar konec tistega presajanja rožic, pa tudi Cankar se je med tem že oglašil pri meni in me prosil, naj mu pomagam do zasluženega miru. Glede svojega rojstva pa mi je zaupno povedal, da si še sam ni več na jasnem in ne vé, ali naj se ravna po spominu ali pa naj nasede Koledarju prosvetnih delavcev, ki ga je izdala Mladinska knjiga. Še hujša pa je tista z ribami in klobasami. Če ti vici nimajo daljše brade kot njihov avtor, naj ne bom več Vane. In ker še pes crkne ob čisto ogolodanih kosteh, sem kar v strahu za življenje tistih, ki se morajo z njimi hraniti.

Toda dovolj o tem. Saj imamo pri nas veliko lepših in tudi največjih dogodkov, o katerih se splača pokramljati. Vzemimo na primer naš razgledni stolp. Placaš kovača, se povzpneš po stopnicah na vrh, kjer se do siteda nagledaš Kopra. Posebno še, če medtem čuvaj pozabi nate in se

Kino

KOPER: 7., 8. in 9. junija ameriški film LETEČI VRAGI, 10. in 11. junija ameriški film ANGEL ALI DEMON, 12. in 13. junija poljski film ZAKLAD.

IZOLA: 6. in 7. junija jugoslovanski film ZASLEDOVANJE, 8. in 9. junija francoski barvni film VLAJKI ODHAJAJO, 10. in 11. junija ameriški film LETEČI VRAGI, 12. junija jugoslovanski film KRVAVA POT, 13. in 14. junija ameriški film ANGEL ALI DEMON.

SEČOVLJE: 8. junija italijanski barvni film SCAMPOLO, 9. junija jugoslovanski film ZASLEDOVANJE, 13. junija ameriški barvni film LJUBIMCA DIVJEGA ZAPADA.

SMARJE: 8. junija jugoslovanski film ZASLEDOVANJE, 9. junija ameriški film ANGEL ALI DEMON, 12. junija mehški film POSLEDNJA ZELJA.

SKOPIJE: 8. junija ameriški film ANGEL ALI DEMON, 9. junija italijanski film OPROSTI MI, 12. junija jugoslovanski film ZASLEDOVANJE.

DEKANI: 8. junija italijanski film OPROSTI MI, 9. junija italijanski film SCAMPOLO.

POSTOJNA: 7., 8. in 9. junija sovjetski barvni film VESELE ZGODBE VOJAKA BROVKINA, 11. in 12. junija avstrijski film ZDAJ SMO PA TAM.

PIVKA: 8. in 9. junija argentinski film ONECASCENA, 12. in 13. junija ameriški film JAJCE IN JAZ.

SEŽANA: 8. in 9. junija ameriški film CEZ PACIFIK, 11. in 12. junija italijanski film PLAŠČ, 13. in 14. junija jugoslovanski film ZLI DENAR.

Iščemo oskrbnika

za planinsko

KOČO NA SLAVNIKU.

Nastop službe takoj. Plača po dogovoru.

Ponudbe na

PLANINSKO DRUŠTVO Koper.

ROKOMET

KOPRČANI OKRAJNI PRVAKI

V nedeljo so bila v Kopru finalna tekmovanja za naslov okrajnega prvaka v malem rokometu. Koprčani so zasluženo premagali Postojno z 21:12, s Piranom pa so igrali neodločeno 14:14. Drugo mesto so osvojili Pirančani, ki so igrali s Postojno neodločeno 22:22. Koper si je tako priboril pravico nastopa na nadaljnjih tekmovanjih, ki bodo v nedeljo v Novi Gorici. Razen moških so nastopile tudi ženske in mladinske ekipe. Med mladinci je bil najuspešnejši Piran, med ženskami pa Koper.

V prijateljski tekmi v malem rokometu je Ajdovščina v Idriji premagala domače moštvo s 23:18.

Žrebna lista srečolova

na javni radijski oddaji v Marezigah 2. junija 1957

00063	36	00300	16
00427	42	00423	41
00442	31	00474	48
00543	40	00568	76
00771	8	00856	11
00976	67	01546	10
01797	46	01859	26
02132	81	02230	52
02350	79	02422	70
02547	57	02866	84
03015	30	03025	14
03244	20	04112	1
04174	92	04372	13
04431	38	04492	92
04500	85	04511	62
04591	56	04654	17
04729	65	04827	9
04834	53	05093	72
05103	35	05179	87
05262	3	05446	69
05853	78	06254	86
06398	58	06558	2
06705	43	06714	40
06851	15	07003	77
07033	83	07095	50
07644	75	07676	25
07720	54	07854	73
07896	44	07912	22
08165	90	08347	66
08363	45	08480	59
08484	32	08552	12
08589	19	08767	18
08840	28	08894	60
09098	47	09114	61
09126	70	09151	74
09373	80	09677	38
09709	49	09789	33
09929	55	09930	7
10494	4	10769	29
10938	68	10990	21
11267	24	11352	64
11443	6	11615	27
11646	23	11659	34
11686	51	11712	37
11734	91	11943	89
11963	5	11975	63

Potemtakem je zadela Moped tovarne TOMOS srečka št. 01112, radijski aparat tovarne ERMA srečka št. 06558, železni plug AGROTEHNIKE srečka št. 03262 in tako dalje. Vse dobitnike opozarjamo, da dvignejo svoje dobitke najkasneje do sobote, 15. junija 1957 do 12. ure, ker sicer ne dvignjeni dobitki zapadejo v korist prireditvenega odbora javne radijske oddaje. Dobitke je moč dvigniti vsak dan od 7. do 12. ure v trgovini kmezijske zadruge Marezige.

MALOGLASI

ZAMENJAM komfortno enosobno stanovanje s kabinetom v Ljubljani za dvosobno v Kopru. Ponudbe pošljite na naslov Ljubljana, Knezova 7.

DVOKOLESA od 7.000 lir naprej in MOTORNA DVOKOLESA od 44.000 lir naprej dobite pri tvrdki MARCON, Trst, Ulica Pietà 3. Darilne pakete pošiljamo tudi v inozemstvo in so brez carine!

COTTUR nudi svoje izdelke: kolesa, ciklomotorje, lahka motorna kolesa M.V. z vsem potrebnim priborom. Cene znižane! Odpremlja vse darilne pošiljke v inozemstvo. — Cottur, Trst, ulica Crispi 8, tel. 93-982.

pusti svojega ljubljenca tudi nekoliko samega. Zlasti ko je namenjena v kak javni lokal. Saj pes tako nima ničesar od tega, če ga gosti in natakarij ves večer preganjajo, kot je to bilo 1. t. m. v Palacu v Portorožu.

Oglasil sem se na Primorju. Samo zaradi tega, da jim povem za mlečno nevarnost na njihovih jutranjih avtobusih. Ukazite že enkrat mlekaricam, naj zaprejo svoje kante in vrče kot se spodobijo, da ne bo stalnih poplav. Hvaležni vam bodo tudi potniki, ki imajo raje mleko v skodeličah kot pa v čevljih.

Tudi v Luciji sem imel kratek opravek. Poskusil sem prepričati predsednika zadruga, da bi bilo bolje, če bi tisto zemljo, ki jo je dobil ob agrarni reformi, obdeloval sam, namesto da jo ponuja »na polovico« drugim. Prizadeval sem si, da bi me mož razumel, pa ne vem, če je kaj zaleglo. Sem pa prepričan, da bo z obćim razvojem socialističnih odnosov na vasi rešeno tudi to vprašanje.

Komaj sem prišel v Padno, mi je udarilo na ušesa: »...šete! ...tre! ...mora!« To si moram pa ogledati, sem si rekel. In veste koga sem našel pri tej zelo zanimivi igri? Padenske in razvenske solarčke. Njihovi starši so se pa medtem najbrž igrali slepe miši.

S tem sem končal moj redni tedenski obhod in se spet vrnil v Koper, kjer so me res nestrpnno pričakovali. Zakaj, pa bom povedal prihodnjic.

Lep pozdrav vsem!

Vaš Vane.

Kapitan Jack Byrant je hotel postaviti nov rekord v letu. Napotil se je iz Londona v Los Angeles. Da se mu ne bi bilo treba spuščati zaradi goriva, so mu to dovažali z letalom — cisterno. Toda ko je nali-val gorivo, je priključna cev razbila steklo kabine in ga močno ranila. To se je zgodilo na odprtem morju in pomoči ni mogel pričakovati. Vendar je hudo ranjen preletel še zadnjih 1.500 milj in srečno pristal. Razdaljo je preletel v tri-najstih urah in 45 minutah ter s tem postavil nov rekord.

PLAVAJOČE GLEDALIŠČE IN MARILYN MONROE

Amerikancem svet upravičeno pripisuje krepak realizem na vseh poljih udejstvovanja. Tudi v vojski. Že v Koreji in drugod po Daljnem vzhodu so ameriške vojske obiskovali vseh vrst umetniki, še več umetnice, in jim tako vsaj skromno lajšali njihov ne ravno rožnati položaj.

Zdaj je na vrsti vojna mornarica. Njeno minist-rstvo je dalo neko tovrno ladjo preurediti za potujo-če gledališče. Dodeljeno bo ameriški floti v Sredozem-skem morju. Za prvo pred-stavo je že angažirana Ma-rilyn Monroe. Brez dvoma bodo tudi ostale flote ZDA, raztresene po vseh morjih sveta, prišle polagoma na vrsto. Koliko prijetnejša bo potem mornariška služba! O. K.!

Malce čudno, a učinkovito

Tudi v starejših časih so preganjali goljufijo in podobne pojave v trgovini. Ker pa takrat še niso poznali sanitar-ne in pa sodnika za prekrške, so to zadevo urejali mestni birači. Kazni so bile drugačne kot so danes, a najbrž učinkovitejše. Poglejmo tri ured-be, ki so veljale nekako pred pet sto leti v Parizu. Prva med njimi se nanaša na tiste, ki mešajo mleko z vodo. Ured-ba pravi: »Vsakemu, ki bo mešal mleko z vodo, je treba to mleko toliko časa vliivati v usta, dokler prisotni zdravnik ne izjavi, da bi nadaljnje vli-

vanje pomenilo nevarnost za njegovo življenje. Druga ured-ba se nanaša na prodajalce pokvarjenih jajc in pravi: »Prodajalce pokvarjenih jajc je treba privedi k stebru na javnem prostoru, jajca pa raz-deliti med otroke, ki naj kriv-ca nato obmetujejo z njimi v zabavo prisotnih in v njegovo

sramoto.« In še tretja: »Vsa-kega, ki bo prodajal žaltavo ali pa mešano maslo, je tre-ba privezati k stebru na moč-nem soncu in mu dati maslo na glavo. Privezan mora biti toliko časa, dokler se vse ma-slo ne stopi. Če pa je dan ob-lačen ali pa sonce ni dovolj močno, naj se krivec priveže v veliki dvorani mestnega za-pora, kjer je treba zakuriti velik ogenj. Pristop je vsem dovoljen.«

HELIKOPTER V GRADBENIŠTVU

Ameriškim inženirjem je pri-šlo na misel, da bi poskusili uporabljati helikopterje tudi v gradbeništvu. Zamenjali naj bi velika in draga dvigala pri gradnji visokih stavb. Pravijo, da so se prvi poskusi izredno dobro obnesli. S helikopterjem so dvigali kar cele konstruk-cije na zaželeno višino, kjer so jih nato montirali. To so opravili mnogo hitreje in z manjšim trudom, kot po star-em načinu z dvigali.

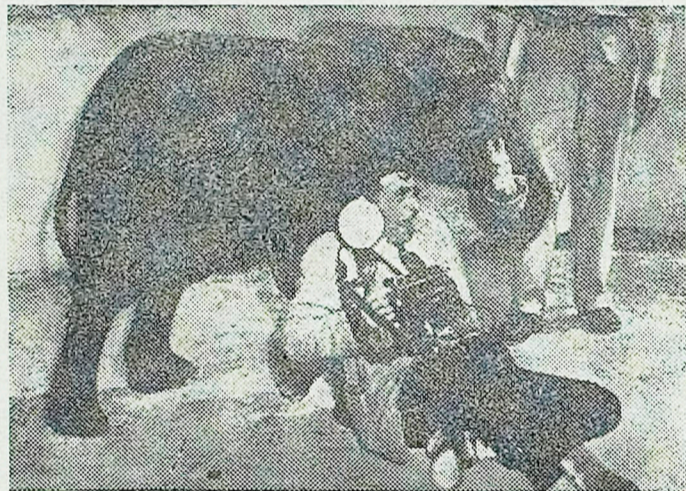

Angleške žene protestirajo proti atomskim poskusom. Zbrale so se na ulicah in trgih ob pripravah za poskusne eksplozije na Božičnih otokih in odločno zahtevale, naj se preneha s tem. Na mitingu je govorila žena nekega Angleža, ki je odpotoval na kraj poskusov, da v znak protesta žrtvuje svoje življenje. Kot smo videli, pa vse to ni mnogo pomagalo. Angleži hočejo postati atomska sila, zato, ne glede na proteste doma in po svetu, nadaljujejo s svojimi poskusi.

PODMORNIČNA POŠTA

V španski osvobodilni vojni se je poleti 1938 Francovim četam posrečilo ločiti Katalonijo od ostale »rdeče« Španije. Da bi se poštini promet med Valencijo in Barcelono kljub temu še nadalje vršil nemo-teno in da bi se preprečile nepotrebne žrtve, se je repu-bliška vlada v Madridu odločila za prevoz pošte s podmornicami.

V uradnem listu je izšel odlok o posebnih podmorničkih znakih, istočasno so se tudi že pojavile nove znamke. Bile so večjega formata, v raznih barvah, predstavljale pa so podmornice v raznovrstnih položajih oziroma dejavnostih. Priporočeno pismo, poslano s podmornico, na primer je bilo treba frankirati z novo znamko za 15 pezeta itd., torej z dvakratno ceno običajnih poštinih pristožbin.

Tegale afriškega slončka so pravkar pripeljali v zoološki vrt. Tam so ga obiskali tudi fotoreporterji in eden izmed njih bi rad slikal mladiča prav od blizu. Mali pa najbrž ni bil razpoložen, zakaj prijel je fotoreporterja s svojo trobljo in mu razbil aparat. Šlo pa mu je menda res samo za to. Fotoreporterja je namreč potem pustil pri miru, ne da bi mu prizadejal najmanjšo škodo.

Da bi zmanjšali prometne nezgode, že v mnogih državah začinjajo z vzgojo otrok v tem pogledu. Tudi pariški prometniki so pred kratkim priredili veliko otroško pri-reditev. V svojih vozilih so malčki vozili po določenem delu mesta, promet pa so nadzirali prometniki in sproti poučevali, kaj je prav in kaj ne.

HROŠČI OVIRAJO PROMET

Na Spodnjem Avstrijskem se je pojavilo toliko hroščev, da resno ovirajo promet. Pred-vsem gre za letalski nočni promet, ki so ga morali celo prekiniti. Veliki reflektorji na letališču namreč s svojo sve-tlobo privabljajo cele oblake hroščev, ki dobesedno zakri-jujajo signalne luči in prepre-čujejo, da bi se piloti lahko orientirali. Hroščev je toliko, da jih podnevi kar z lopata-mi čistijo z letališč.

73,3 POD NIČLO

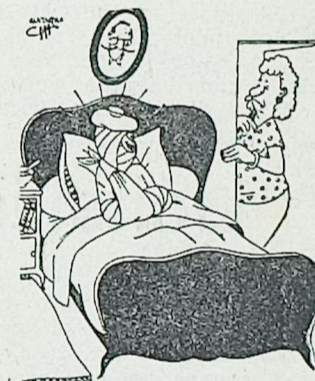
Doslej znana in izmerjena najnižja temperatura na zemeljski obli je bila 69,3 pod ničlo. Izmerili so jo leta 1892 v Sibiriji. Več kot pol stole-tja je bil to torej »mrzli« rekord. Zdaj pa so ugotovili, da je na Južnem tečaju še bolj mrzlo. 14. maja letos so namreč izmerili kar 73,3 stopinje C pod ničlo.

Holandska vasica Deurne, ki šteje komaj nekaj desetin hiš, je zaslovela po zaslugi trojčkov. V enajstih letih so namreč trojčke povile kar tri mlade mamice. Pravijo, da imajo vse tiste vaščanke, ki pričaku-jejo veselje dogodek, velike skrbi, saj ne vedo več, ali naj pripravijo vse potrebno le za enega ali kar za tri otroke.

NAJSTAREJŠE RASTLINE

Sovjetski znanstveniki so našli v Krivorožju zgozenele ostanke nekakšnih praproti, ki so v davnih časih rastle na naši Zemlji. Natančna analiza je pokazala, da so ti ostanke stari okrog milijardo let. To so potemtakem med najsta-rejšimi znaki o življenju na zemlji oziroma o njenem rast-linstvu.

Dragi, pravkar pišem svoji materi o tvoji nesreči. Po-vej mi, prosim, kako se napiše: udova ali vdova.

ERNEST HEMINGWAY:

Slovo od orožja

55

POSLOVENIL RADO BORDON

»Ne vem. Mislim samo, da Avstrijci ne bodo odne-hali, potem ko so odnesli zmago. Samo zaradi poraza postajamo kristjani.«
 »Avstrijci so kristjani — razen Bosancev.«
 »Nočem reči kristjani dobesedno. Reči hočem: kakor naš Gospod.«
 Ničesar ni odvrnil.
 »Zdaj smo vsi plemenitejši, ker smo potolčeni. Kak-šen bi bil naš Gospod, če bi ga bil sveti Peter rešil v vrtu?«
 »Bil bi prav takšen.«
 »Mislim, da ne,« sem dejal.
 »Jemljete mi pogum,« je rekel. »Verujem in molim, da se bo nekaj zgodilo. Začutil sem, da je to čisto blizu.«
 »Morda se bo kaj zgodilo,« sem rekel. »Toda zgodilo se bo samo nam. Če bi se tudi oni počutili tako kot mi, bi bilo vse prav. Toda potolkli so nas. Počutijo se drugače.«
 »Mnogo vojakov se je vselej tako počutilo. Toda ne zategadelj, ker so bili potolčeni.«
 »Bili so potolčeni že od vsega početka. Bili so po-tolčeni, ko so jih odvedli z njihovih kmečkih domov in jih potisnili v vojsko. Zato je kmet pameten, ker je po-tolčen že od vsega začetka. Daj mu v roke oblast, pa boš videl, kako je pameten.«
 Ni odgovoril. Premišljal je.
 »Zdaj pa je meni zmanjkalo poguma,« sem rekel.
 »Prav zavoljo tega nikoli ne premišljam o teh rečeh. Ni-

koli ne razmišljam, toda ko začnem govoriti, pripovedu-jem tisto, kar sem odkril v svoji glavi, ne da bi bil raz-mišljal.«

»V nekaj sem upal.«
 »V poraz?«
 »Ne. V nekaj več.«
 Ničesar ni, kar bi bilo več. Razen zmage. Lahko bi bilo huje.«
 »Dolgo sem upal v zmago.«
 »Tudi jaz.«
 »Zdaj pa ne vem.«
 »Pride lahko do enega ali drugega.«
 »V zmago ne verjamem več.«
 »Jaz prav tako ne. Toda ne verjamem niti v poraz. Čeprav bi to lahko bilo bolje.«
 »V kaj pa verjameš?«
 »V spanje,« sem odvrnil. Kurat je vstal.
 »Zelo mi je žal, da sem ostal tako dolgo. Toda zelo rad se pogovarjam z vami.«
 »Zelo lepo je, da se spet lahko pogovarjava. Tisto o spanju sem rekel kar tako.«
 Vstala sva in si v temi segla v roko.
 »Zdaj spim na 307,« je rekel kurat.
 »Jaz pa se navsezgodaj jutraj odpeljem.«
 »Videl vas bom torej, ko se boste vrnili.«
 »Pojdeva na sprehod in se bova pogovarjala.«
 Spremil sem ga do vrat.
 »Nikar ne hodite dol,« je rekel. »Prav lepo je, da ste se vrnili. Tudi če za vas ni tako lepo.« Položil mi je roko na ramo.
 »Tudi zame je lepo,« sem rekel. »Lahko noč.«
 »Lahko noč. Ciao.«
 »Ciao!« sem rekel. Bil sem strašno zaspan.

XXVII

Ko je Rinaldi stopil v sobo, sem se prebudil, toda ker ni govoril, sem spet zaspal. Zjutraj sem se oblekel in odšel, preden se je zdanilo. Ko sem odhajal, se Rinaldi ni zbudil.

Nikoli še nisem bil videl Banjšice, in bilo je čudno hoditi po pobočju, kjer so bili poprej Avstrijci, onstran kraja ob reki, kjer sem bil ranjen. Bila je nova, strma cesta in na njej mnogo kamionov. Nekoliko dalje se je cesta zravnila in v megli sem videl gozdove in strma pobočja. Nekatere gozdove so bili naglo osvojili in niso bili uničeni. Dalje, kjer ni bila zavarovana z griči, pa je bila cesta ob straneh in po površini zamaskirana z ro-goznico. Cesta se je končavala v porušeni vasi.

Fronta je bila še nekoliko dalje. Vsenaokoli je bilo polno artilerije. Hiše so bile hudo poškodovane, toda vse je bilo zelo dobro organizirano in povsod so bile cestne table z napisi.

Našli smo Gina, ki nam je dal kave, pozneje pa sem šel z njim, spoznal mnogo ljudi in videl zbirne postaje. Gino je povedal, da so britanski avtomobili na delu v Ravnah pod Banjšico. Močno je občudoval Britance. Avstrijci še vedno nekoliko obstreljujejo z granatami, je dejal, vendar ni mnogo ranjencev. Zdaj, ko se je začelo deževje, pa bo dosti bolnikov. Pravijo, da bodo Avstrijci napadli, toda on ne verjame tega. Prav tako se govori, da bomo tudi mi napadli, toda ker niso pripeljali novih čet, meni, da ne bo nič iz tega. Hrana je pičla in bil bi kar vesel, če bi se v Gorici lahko pošteno najedel.

Kaj sem bil večerjal? Povedal sem mu in rekel je, da je moralo biti čudovito. Posebno ga je ganil d o l c e.* Nisem mu ga podrobno opisal, pač pa sem mu rekel samo to, da smo imeli d o l c e; po mojem je bil pre-pričan, da je to nekaj dosti bolj popolnega kot pa puding iz kruha.

Ali morda vem, kam ga bodo poslali? Rekel sem mu, da ne vem, pač pa so nekateri izmed naših avtomobilov pri Kobaridu. Upal je, da pojde v tej smeri. To je maj-hen, lep kraj, njemu pa so všeč visoke gore, ki se dvi-gajo naokoli.

Bil je prikupen fant in kazalo je, da ga imajo vsi radi. Pri Sv. Gabrijelu, je rekel, je bil zares pravi pekel, pa tudi napad onstran Loma se je ponesrečil.

* Močnata jed (ital.). — Op. prev.